

Poeme de IOANID ROMANESCU

Din şinul de vieți,
abia acum alături
adiera privirii nobile
și cascada singelui
demonic

de nu aș fi ajuns
mai însetat decît pustul,
oi fi putut să urmăresc
cum cîntec deschide
floarea

Între tîmbele de noapte,
coliba noastră
indulcînd
gura fluvialului

pentru această clipă
mai pură decît raza,
respicească-se aurul
tîrziuilor lumilor

Thalassa I Thalassa I
golful în care
ancora trupului meu căzu
formei divine

Greu de lumină
ancora trupului meu
cămîn în time,
pînă în misterios

dar voluptatea
sinerului orb
doar tu ai trăit-o
în desperare

căci eu vedeam
cum apele mării

de am rămas acolo
pentru totdeauna ?

căci nu mai sint
acestei lumi
decît un glas
rătăcitor

și tot mai rar
prin lacrimile sale
împresă depărtarea
devine transparentă

Din înălțime,
cînd aripile-mi făceau
să scrișcască aerul,
te apăram

lumină era umbra
zborului, acolo de-a-colo
nicodată prada
nu aș fi urmărit

îmbătrînind în cer,
te-aș fi condus

se dezgheată
trompetele ingerilor

trece lumi spre lumi
schimbîndu-se mereu -
întrebe-se ce sint
ce vor

noi sintem unul
dumbrînd pe acest
pămînt devastator

Atît de însetat aparî
cine să-și închipuie
cîl al privii cînd
indulging stălele ?

cine să-și închipuie
cîl lacrimile zărelilor
în iubire satanică ?

dacă primii veniți te-ar
văzîni
toți ar crede
că ai sîrșit în chinuri,
că ești un martir

Orgoliu ?
trădăsem iubirea,
pentru a nu trăda
propriul suflet

ai celui numit
să-vește răzburarea

apropie-i dezastul -
asemenia mării
învăluiează-te,
urî

cu frîmțată
cama frumuseții
mă schimbă-n fiară,
din însetat fă-mă sadic

unde ești,
lumină care-nmiresmează
aprig în urmă crește
umbra tăcerii tale

Abia atunci
am înteles
adevărata ordine
a toate

clipa aceea :
un lux

RENTENAR

PRECURSORII POETULUI

Preistoria literaturii bacovian nu scoabă în spiritul român mai jos de romantism și a vedea „bacovianism” oriunde e jelan și dezintegrate pare a fi, din unghi critic, cel puțin aventuros. Bacovian nu este plîngerea inorogului, a lui Dimitrie Cantemir, căci acesta nu amănă dintr-o mîna citadin hantice, și hici timiditatea erotică, într-o consumpție teoretică, a Văcăreștilor și a lui Costache Conachi. Tot ceea ce izvorăște dintr-un simț acut al durerii însă fără spaima de mecanic nu este „bacovian”. Însă romantismul presint în mîna absentă : „Aș risca fatale mă urmărește” / „Șineacă în mine orice avânt / Ziua m'aristă și mă palește, / Noaptea, m'anghiată sburînd prin vînt / Ș'al lui răsunet, plin de durere, / Cînd simt că pier și nu mai e / Atuncea singur vîrs în tăcere, / Lacrimi amare / Nu știu de ce / Omul era abruțat de monotone, adormea spre uitare, / (D)ată neschimbare m'abruțez, și'n fine / Adorm... și dorm... și dorm” evoca pasărea cobitoare, părădindu-se totuși „sînstru” și funerar : „Totul e sînstru / Poarta solitară / Este încă-n doliu; murii înegriți” / „Fărăle nopții țipă cobitoare”. Puțin din lirica de strigoii, inițiată de D. Bolintineanu și pe care M. Zamfirescu o ducea, a rămas la Bacovia. În schimb, eurat „bacovian” este invocata claviurii și a fecioarei delirante, precum la macabru Radu Joneacu, unde planu rouscută morții, sosită fantomatic prin apelul sonor : „Subt mina-mi tremurînd cînd pianul în suspină / Si trietele-i accente din sînului sbor încet, / Si dulcele Bellini cu Norma lui divin / Adoarme suferința ce arde al meu pept, / Te văz pe dinaintea ochilor pe un teatru, / De mine te apropii la capul meu sezînd / Si după gîtu-mi palid tu pui o mînă rece / Si alta plimbi pe piano de moarte trist cîntînd.” Cu excepția citorva zvoniri izolate, cu originea în fond romantic (fecioara fizică și muribundă, reluarea în fața amintirilor zălăzite, necrotismul, strigoii, cînturile funebre), nimic pînă la simbolism nu prevestea lirica bacoviană, isită din romantismul decadent cu însă o tîntură puternică simbolistă, care a modificat tot ce inițial era stereotip romantic. Cu Tradem și Stefan Petică, precum și cu citiva, mai răsună, lirica românească era a un băg de Bacovia. Clorile funebre ale lui Traian Demetrescu, evocate de poet într-o lirică de toamnă triză, cultivînd decompoziția, corbil lui notorii presint ornitologia fantasmatică a lui Bacovia care îl știa pe Tradem și era sensibil la aceste trăsături. De plopii uriași / Coboară corbil-n pile de doliu, / Cernesc al iernei al întolului, / Si, tristi, de foame par învinsi... / Invația omătului, suferînd lumile nordice și o moarte „estetică” prin congelare, este „bacoviană”, căci se combină cu „aiurările”, cu delirul și cu o adîncă teroare letală. „In aiurări / De spaimă înima mea moare, / Acoperite de ninsoare / Pierdute sint orice cărări... / Si mă învinge / Un gînd amar, stînd c-o dată / Si peste groapa mea uitată / Vor trece corbil și va ninge”, claviur, cu muzica lui Weber în tonalitate de fecioară, în care se descompune decadență care va fi a lui Bacovia : „Cînta încet din Weber / „gîndurile din urmă” / Poema unui geniu ce-apune maledictus, / Adio-al unui suflet artistic, ce se eurmă / Pe-o tristă armonie cu sunet dureros / Si degetele-i albe pe clipele sonore / Se-nmădiu alene, în ochii mei privind / Erau în miez de noapte trizi și tîntei ore... / Parcă simțeam pe creier lîngă clavir murînd”.

„Aiurările” pianistului impresionaseră și pe Mircea Demetriade, într-un „dublu sonet” care disciplina „hohotirea” muzicii : „Se răspîndeau în jurul-i în lungă hohotire / De plîns, de plîns, de plîns / Suflet adînc îl pătrundea / Accente disperate de-apasă fectire”, „Muzica funebă” preocupă și pe Al. Obedeanu, admirator al lui Wagner, acela care evoca lăchul negru „imperial”, „va-porul sumbru și fatal”, „Si muzica funebă din creier / În desprins / Cernă și voluptată din seri îmătătoare”, „Iubirea” lui Cîntăc Pavelescu pentru corbi nu s'neza totuși un mic sentiment de teroare înaintea unui herald funebru : „O corbi sînstru, vă iubesc / Voi ce pe-al iernei al întolului / Cădeți în stoluri ce-ngrăvesc / Cu o stea pe mări de doliu”.

Decompoziția, mizerabilismul suferă lui Tradem un sînstru „tablou de iarnă”, unde „muzicant” c'ntînd din clarinetă” sint acompaniați de corbi. Cu greu s-ar putea elimina de aici fragmentele care nu sint „bacoviene”. „Prîbeji, venînd din altă parte, în ochii mei privind / Cîntăc Pavelescu cîntînd pe stradă / Din clarinetă, / O fată îmbrăcată-n zădărie, / În insoțea dînr-o chitară / Atît de galbenă și slabă, / Făcea de ceară... / Si cîntii îl lătrau, și vîntul / Le răsunau de lungă ecou în / Un cîrd de corbi tipuî lernate / Pierduti prin noapte”.

Monotonia, teroarea condutului mecanice cu demersul mîinii vîrșite degradate preocupă și pe Mircea Demetriade : „Gînduri bizare nasc ne-

G. Bacovia cu soția, Agatha, și fiul lor Gabriel, în 1935, la Bușteni

O ECUAȚIE TEMATICĂ (I)

Teratul este zona cîștigată (sau, mai exact spus, cucerită) aici (năic nu se știe) după rostirea Artistului în cursul acumulării și consumării experienței creatoare, avînd drept tel, declarat sau implicat, constăntinerea unui univers propriu. Liniile de forță ale acestuia sint identice cu opțiunile personale la etemele diene umane, iar problematica (sau — cu termenii lui L. Hjelmslev din „Prolegomenes a unei teorie de language”, Paris, 1908, cap. 13 — substanța conținutului pe care se edifică acest univers se constituie dialectic, în sensul cunoscut că orice întrebare conține în sine răspunsul, așa cum orice afirmație conține în sine propria negație. Așa încît, cînd artistul abordează problema condiției umane, problema existenței, el trebuie, în chip necesar, să și poarteză la ambii termeni al „ecuației” viață-moarte. Pornind de la acest nucleu tematic profund al oricărui act artistic, inalienabil căci aparține naturii umane și, prin urmare, indiferent de posibilele disocieri, naturii artistice, vom analiza creația poetică a lui Bacovia, urmînd avaturile opticii viață-moarte. O zbatere dureroasă, o tragică pendulare are loc în cîmpul acestor opoziții. Mișcarea este de flux și reflux, de la general la individual și invers, cu o extraordinară monotonie a ritmurilor ce comunică și cu sentimentul dezolării. La Bacovia, ea poartă al concretului existențial, drumul de la tema generală plină în opoziția Viață-moarte, esențială în plan filosofic dar irelevantă în cel poetic, pînă la infernalul intermediar, trece prin-o „postază intermediară” (eu-moarte) pentru a se fixa apoi la termenii eu — moartea mea. Existența va fi parcursul eului către moarte, la limita aflîndu-se imaginea cadavruului descompus : „Sunt citiva morți în oras, iubit, / Chiar pentru asta am venit să-ți spun / Pe catafalca de căldură în oraș / Inset, ca-lăvrea se descompun. / / Ceil vi se mișcă și ei descompun / Cu lîtul de căldură asudat / E miros de cadavre, iubit, / Si azi, chiar sînul tău e mai lăsat. / / Toamnă pe covoare parfume tari, / Adu roze pe tine să le pun; / Sunt citiva morți în oraș / Si-ncet cadavruul se descompun. / / (Căptor). Poetul este emisarul morții, aproape distant și oricum resemnat („parfumele tari” sint un iluzoriu remediu pentru sînul lăsat, semnele morții se află peste tot) dar, pînă aici, asistăm la numeroase tentative de apropiere a universului de integrare în ordinea lui. Așa cum, citînd o mecanicistă, în fond, de găsire a unor soluții existențiale. Lumea bacoviană este minată de o principiu malfic : apa, în toate formele și variantele ei. Aseidul se organizează pe două planuri, în succesiune. Mai întii, acțiunea distructivă asupra decorului. Apa cosmică, în postaza de ploaie sau zăpadă amenință un peisaj și așa în declin : „Tîrziu ploaie / Nu-i nimeni pe drum” (Pastel), „În parc ninsoarea cade rar...”, (Decor), „E noapte udă, grea... / Străbuc-n case trize inundată” (Tablou de iarnă), „Ploaie, ploaie, ploaie / Vreme de beție și s-ascuții pustiu / Ce melancolic / Ploaie, ploaie, ploaie” (Har). Ploaia și ninsoarea, în acțiune conjugată („Si toamna și iarna / coboară-amîndouă / Si ploaie și ninge / Si ninge și ploaie” — Moia), accentuează singurătatea și izolarea. Apoi, corresponsent cu versul subiectiv, apa plioi și zăpezii. Din nou, relația cauză-efect se conturează net : „Afară ninge prăpădînd / Iubita cîntă la clavir / Ea plînge și-a căzut pe clipe... / Si plîng și eu, și tremurînd pe umeri pletele-și redire... / Si ninge ca-ntr-un cîmîr” (Nevroză). Din nou, peisajul acțiunilor Si plîng și eu — Si ninge ca-ntr-un cîmîr, procedeu specific simbolismului, sugerează o „nevroză” universală, unde precaritatea umană se integrează nu într-un spațiu securizat ci, dimpotrivă, alienant. Lacrimile, mai întii, și acum singele se contopesc cu cosmicul (apa-destin) marcînd disoluția eului, trecerea în neiființă, într-o postăz primordială : „Ninge grozav pe cîmp la abator / și singe cald se scurge pe canal / Plîna-zăpada de singe animal” (Tablou de iarnă). Poetia de-a care am citat mîșcă pe contraste violente. Titlul ei, neutru, Tablou de iarnă, programează o lectură fără surprize, liniștită, pe o temă clasică. Dar imediat contrazic energie ideea de pastel, adică echilibrul clasic, poemul debutînd exploziv : „Ninge grozav pe cîmp la abator”. Tensiunea sporește cu versul al doilea, în spațiul opoziției cald-frig. („Si singe cald se scurge pe canal”), pentru ca versul următor să reunească contrariile într-o imagine sintetică, singe-învovăția nesfîrșită : „Plîna-zăpada de singe animal”. Ultimul vers al primei strofe închează pentru o clipă tensiunea, introducînd înmăsuina lîvrescă a lumii ca scenă — (aici, patinoarul) cu conotația resemnării : „Si ninge mereu pe un trist versator”. Dar strofa a doua debutază cu o două persuri de factură expresionistă („E albul aprins de singe-nchegat / Si corbil se plîmbă prin sînge... și sur”) de extremă cruzime imagistică. În pofida aparenței de sinceritate brîtală pe care poezia lui Bacovia o comunică cititorului (caracteristică scoasă în evidență încă de primii comentatori ai creației sale) poetul este, în fond, un rezistor experimentat al propriilor texte, pe care le pune în scenă cu maximă atenție la dozarea efectelor. El știe că excesul de vioență poate anula impactul asupra conștiinței lectorului și, lată-l lăsînd rapid constanța peste faboul dramatic, pentru a comunica, din avanscă, cu un calm, rezoluție, în pînă în cîmpul „Si ninge și iarna, în zări corbil fug / Te vîsc, la abator, s-a innoptat”. Este însă doar un scurt antract, după care ultima strofă reia dominantă întregului tablou. Acțiunea distructivă a apei (în varianta zăpadă)

Desen de Benone Șurăilă

REVENDIRAREA «SENSITIVULUI»

Într-un fel de însemnări jurnaliere, numele autorului-erou, „Sensitiv” se în-căcău cu atribuțiile unei adevărate opțiuni estetice. Dar nu numai atât : „De-veniți ale unui poet în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate clasele sociale de promisi, de unde apoi a evoluia spre acel viitor promis pe care-l așteptăm...”. Sîntuși poet în acest sens — în aceste imituri rări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată de discuțiile de cetea de prin orase; menirea ei este de a fi cunoscută cit mai mult de toate

LACOVIA

FEERIA BACOVIANĂ

Sistem obişnuit a vorbi de Bacovia ca de o fire tanatică, şi pe bună dreptate, mişcându-se într-un peisaj, aflat el însuşi sub semnul extincţiei, al degradării şi descompunerii ireversibile. Plumbul, cerul-cavru, pământul, rădăcinile, vânturile arzătoare, parcul părăgolit, firul şi mahalaua imunde etc. constituie acel circular univers bacovian, de o densitate şi o coerenţă a imaginii fără precedent în poezia noastră, devenit o veritabilă obsesie a criticii şi exegezei actuale. Dar în această lirică sepulcrală se înfruntă totuşi, şi un vis fericit, sau, mai bine zis, un substituit al spaţiului securizant, care, fără a avea consistenţa şi amploarea celui funerar, nu este lipsit de virtuţi poetice. În eseu „George Bacovia — peisaj tematic” din cartea noastră Universul Imaginar (C.R. 1991) ne-am oprit, pentru prima dată, asupra „feeriei bacoviene” iar în articolul de faţă vom relua „teza” amplificând-o şi aducând argumente în plus.

O primă formă a noii dimensiuni este „salonul alb” locul unei eterice reverii, unde stridentele şi disperantele marşuri (Lugubriul marş al lui Chopin / „În repeta cu nebulii” citatie de exangue sau demonică feroce / „Canta cu o brună despletită / Cînta purtînd o zăntie cernită”), sînt înlocuite cu melodia graţioasă a valsului: „orchestra începu cu o indignare graţioasă / salonul alb visa cu roze albe / Un valş de valori albe...”. Spaţiu înfrînt de o crăstie armonică (Ab) / Sau, urcîndu-se urcîndu-se / „Si ninge în oraşul mare / E noaptea plină de orgii / Iar prin saloane aurii / S-au orchestre şi fanfare”. (Şi ninge) În general, universul bacovian este de tip concentraţional, închis, structurat parcă în impeneabile sfere etanşe: Oraşul doarme ud în amezesale grea, / Prin zidurile astea poartă doarme ea, / Case de fier în case de zid / Si porţile grele se-nchid”. Dar prin salon, muzică şi dans spaţiul se deschide, şi i se atribuie o perspectivă, nu numai fizică ci şi temporală: „În aurora plină de vigoare, / Balul alb s-a răsfărat pe-nţeltele cărţii / Cîntau clare sărutări... / Larg, miniatură de vremuri viltore”. Interesant este că, la un moment dat, în lexiconul bacovian, saturat de plumb, negru, gri etc. apare şi termenul reverie, sugerînd tocmai, oricît de fragilă ar fi, nostalgia înfrîntului: „Sezonul verii s-a nîmît / De se-nvânte albastru... / — De reverii ascunde-n astru...”. Starea de imponderabil spre care tinde acum poezia bacoviană pe care, totuşi, nu o va atinge niciodată, de vaporizare a materiei este semnificată de motivul dansului, revelator, de altfel şi al unei subtile senzaţii de înfrînt: „Tănuţ trezind complexul organic / Albe, sîrînd instinctul satanic, / Lunecau baletistele albe”. (Balet) Paleta cromatică abandonează culorile tipice, griurile şi negrul în favoarea violetului sau rozului, şi, chiar dacă Bacovia nu are vocaţia „radiului” artificial în accepţiunea baudelaeriană, oraşul „în violet” constituie, prin simţul nuanţelor, o probă de rafinament artistic. Şi am ajuns la a doua ipostază a spaţiului securizant, estetice şi anume, oraşul luxurios-crepuscular, elegant, imagină sa nu surprinde prin amploare sau inventivitate, ci prin admirabilă calitate transparenţa colorată, dacă putem numi astfel, noua figură a universului bacovian: „Trec burgheze colorate / În cupeuri de cristal — / E o venică plimbare, / Vălmăşag milioanar...”. În această atmosferă „alexandrină”, tentaţă de plăceri orgiastice („Peme nocturne, singurele / La col de stradă se stî / Destruie de bere şi de vin / Prin berării şi cafenele”) învîlăuit în amurgul violet, într-o lumină caldă, lenesă, artificială, eroul este împregnat de un fior senzual esteticizat. În „clasa de noapte parfumată” (splendida sinestezie a senzaţiilor auditive, olfactive şi vizuale, răspundînd teoriei rimbindiene a corespondenţei sunetelor şi culorilor) îndrăgostii ascultă „acorduri de gitară” şi nu fanfare provinciale, într-un oraş innoibat, transformat în „burgala în care mahalaua inundă, hăcnică, întunecoasă, dispărut” — „Cîntă de burgizant / Si atmosferă rară, / Amar parfum de lilac / Si bonuri de gitară / Plăceri...”. Sau: „Pe străzi elegante, ca o pădere, / Femeia domnă a trecut şi revine, / Tot haosul e-o vesellă de eter”. (Noie de toamnă) Figuri arhaice-cavouri în aceste opuse acesu oraşului-salon, iar cerul de „plumb”, „gri”, cel de „safir”, „argintiu” — toate figurile şi temele bacoviene suferă o metamorfoză şi o schimbare de semn. Ce diferenţă între toamna plioară datorată de nevroze, a marşurilor funebre, a sunetelor disonante, „înfrîntoare” şi această discretă, armonioasă, muzicală melancolie autumnală: „E o muzică de toamnă / Cu glas de piculină / Cu note dulci de flaut / Cu ton de violină... / Si-acorduri de clavier”. Si nevrozele din muzicale, prilej de melancolie evocată: „Sunt clipe cînd toate le am / Tăcut, duioase, „în primăvara altădată anotimpul tuberculozilor” al capitolului „galbeni”, bolnav, include acum ideea de speranţă, de resurrecţie a naturii şi vieţii. Schimbarea subtilităţii şi de intensitate culorilor şi transparenţa tonurilor: „Crenii subţiri cu flori albe, / Spre mai rus / Mă îndică din erori / Idealuri-ce-au apus... / Cu flori roze crenii subţiri / Isus”, Impreună cu risul „hidos”, cu „clavirul”, cu „marşurile chopinene”, cu „hemoragii pribege”, cu „rozele şingurane”, cu grădina „cancrenată”, parfumul intra în acelaşi cîmp onomastologic al descompunerii şi destrămării organice. În noul peisaj, parfumul reprezintă semnul opulenţei şi strălucirii oraşului-salon („Parfum... incendiu violet şi becuri aprinse / Amurgul lăcrăşat pe-oraşul de vitrine”) sau ca în sinestezia mai sus amintită „clara de noapte parfumată” fluid afrodisiac, extatic, asemănător trolenirii florilor de tei şi de salcim eminescien. Idealul erotic se purifică şi devine eteric, diafan, fără a fi morbid. Obrazul „par” nu mai include boala sau stări de isterie, ci constituie un prilej de delectare estetică (şi nu enervare) a simţurilor: „Oh, sint fecioare cu obrazul pal, / Modele albe de forme fine, / Si singure dorm albe si senine / În albele crivăte de cristal”. Mai mult de-alt, Bacovia dovedeşte un neaşteptat dar al erotic de coloratură romantic-medievală în genul „pajeorilor” şi emblemeilor lui Mateu Caragiale. Nu lipseşte gustul pentru răsăful metafizic şi stufos rare, al atmosferei de epocă voviodală, dar nu nevroasă, ci usor frivolă, manierist-cavaleerescă. (Baladă) Substanţa altădată grea, mază, înfrîntă lumină şi înfrîntă o enustă, capătă proprietatea reflectării, a strălucirii şi multiplicării razelor: „Pantofii de aur, expuşi în vitrină, / Veşti sta sub dantele în nopţi de baluri, / Si-n ale valsalui lenese valuri / Veşti ride prin săli-potop de lumină”. Gemaşul îşi păstrează fascinaţia dar nu sub aspectul fetei rezuscind sau dezvăluind delirul şi bizarierea oamenilor — fiind investit cu altă valenţă simbolică, a vitrinei, posibilitate de reversare şi eflorescenţă a razelor luminii, reflectată de pietre si metale strălucitoare. Dintr-un anumit punct de vedere nou cadrul al artefactului evoluază sub zodia artei şi a literaturii. Într-o mică ars poetica retrospectivă, motivele sînt programatice enunţate: „Simbolism / Curentul decadent, / Broşuri / Bijuterii rare / Paradoxe / Bizarul / Seri / Nopţi / Eufuzii de parfume / Si nuanţe”. Sau aceste versuri: „Parfum... Incendiu violet, şi becurile-aprinse / Amurgul lăcrăşat pe-oraşul de vitrine”. Fără a avea coerenţa obsesivă la nivelul imaginarii şi destrămării materiei, visul „în violet” bacovian reliefează şi o altă componentă a unui univers poetic singular atît prin peisajul tematic, cit şi prin expresia estetică.

Paul Dugneanu

DESPRE GENEZA «LACUSTREI»

Lacustră, cea mai celebră poezie a lui Bacovia, după Plumb, şi care impune imagina un mare poet, a provocat numeroase comentarii, toate elogioase, făcute din perspective diverse: critică istorico-literară, stilistică, ontologică, psihanalitică. De la E. Lovinescu (Critice, vol. IX, Buc., Ed. Ancora, 1923) la — cel mai recent — Serban Foartă (Forum studenţesc, Timisoara, 7, nr. 3 (49), oct. 1979), s-au scris desore ea naşini pătrunzătoare, înţelegătoare, substanţiale. Bogată în sugeri, complexă, această poezie a fost, adeseori, considerată drept principala poartă de acces la înţelegerea mecanismelor intime ale liricii bacoviene. S-au descifrat în ea „o tendinţă a vieţii pulsionale”, „o stare de spirit”, „o viziune”, „un simbol existential”, „o atitudine fată de civilizaţie” etc. S-a vorbit, apoi, mult, entuziast, de efectul imaginii, intrutotulul extraordinar, a „materiei plînzînd”, de profunzimea pe care o dă motivului obsesiei pluviale halucinate istoric.

Tot mai subtilă, mai erudită, dar nu o dată, alătura de realitatea operii, exeeza bacoviană a ignorat, pînă acum, posibilitatea unei interpretări genetice a poemei, deşi chiar una din măturile autorului o sugera. „Poema Lacustră din volumul Plumb — arată el într-un interviu — datează din aceşti ani de liceu, fiindu-mi inspirată de o lectie de geologie. Am purtat-o însă în incheipure foarte multă vreme pînă ce s-a cristalizat în forma cunoscută”. (Apud Valeriu Netea, Interviu literar, Ed. Minerva 1972, p. 143). „Forma cunoscută”, la care se referă Bacovia, e cea din revista Cronica Moldovei, nr. 6, 1915, cuprinsă în volumul Plumb din anul următor şi reiaută în toate ediţiile acestei opere. Cunoscută e, însă, şi o variantă a Poemei lacustre, apărută cu 2 ani înainte celei definitive în Viaţa nouă, o clemieridă a macedonkianului A. Cantilii, şi în care e evidentă încă legătura cu „elementele concrete” care au inspirat-o: „De săbătîni, aud plouînd... / Si noaptea tot aud curgînd... / Si, nu ştiu cum, mă duc în gînd / Spre locuinţele lacustre... / Si parcă dorm pe scînduri ude, / Si-n snate mă lăzeste-un val / Tresar, din somn, si, mi se pare / Că... n-am traş podul de la mal! / Sunt mil de ani, de-atunci, si totuşi, / Pe-aceleasi vremuri mă găsesc! / Si sînt cum de atîta plouie, / Tarasii grei se arăbuesc! / Si trec noptile, plouînd, / Si pînă-n zori aud curgînd... / Si nu ştiu cum mă duc în gînd / Spre locuinţele lacustre”. În acest studiu, poema e preponderent evocatoare: o ploaie grea, aparent interminabilă, îi aminteşte autorului, în sfîrşit, cum „imaginaţia de Zaborowski”, identifică pentru un citadin, pentru un civilizat — a locuitorilor lacustre, ca şi Alessandro, Bacovia era frizuros, slabiciune măturisistă în forma iniţială a însemnărilor Dint-un text comuna, cea din Atena şi literatură „e friz, şi, din întotdeauna, am să răcesc, si toamna arde să-mi pară atît de tristă”. Senzaţia de frig („Si parcă dorm pe scînduri ude”) amplifică neliniştea în fata fenomenului pluvial, chemă viziunea „lacustră”. Cum se fixase aceasta?

Pe vremea şcolărităţii lui Bacovia, la „ştiinţe fizico-naturale”, elevilor clasei a III-a gimnaziale li se predau, în a doua parte a anului, noţiuni de geologie, după o programă alcătuită de profesorul din localitate, Ion (Jean) Pandele, care urma — am constatat în iniţile Cursului elementar de geologie al lui Gheorghe Stănescu, apărut în 1899 şi ale lucrării acestuia Elemente de geologie (1892). Paragraful consacrat aceluia locuitorului omului cuaternar e o descriere sumară, inferioară prin stil şi informare unui bun articol de dicţionar, cum era, de exemplu, cel redactat de Zaborowski în fa-grande enciclopedie, tome vinet et unème, Paris, H. Laminant et Cie. (1894), p. 731—732, dar nu si prezentările pe care le vor face, în manualele lor, I. Simionescu, Gh. I. Niculescu, T. A. Bădrău, a profesorilor profunde la sfîrşitul epocii post-pluviale: „La finele acestei epoci, temperatura se îndulcesc din nou, omul părăseşte pesterile sale si descinde în cîmpuri, unde-si face locuinţe, mai întii în scorburi arborilor şi mai apoi îşi construieşte colibe pe tarasii (fr. pilonis), care e mai adecvat celor ce urmează: „Pilotii grei se prăbuesc”. Reminiscentele scolare sînt frecvente în opera multor scriitori. Caz rar la poetul nostru, în Lacustră răbufinesc amintirile unor circumstanţe care l-au marcat copilăria şi l-au influenţat sensibilitatea, întreaga existenţă. Despre ce anume e vorba?

sfîrşitul lui martie si începutul lui aprilie, înalte lucrările scrise si a vacantei de Paşti, si că în anul şcolar 1896—1897, cînd viitorul autor al Lacustrei făcea pentru prima dată clasa a III-a gimnazială, subiectele tezei la „ştiinţe” pe respectivul trimestru au fost: Animalele cîmpului, care e omul cuaternar. Plantele din grupa cuaternară şi locuinţa omului cuaternar. După rezultatele de atunci, profesorul a atastat programul sale teza unuia dintre elevii fruntaşi, Luca V. Ion, Răspunsul acestuia la ultima chestiune redă — comparativ cu textul citat al lui Gheorghe Stănescu —, destul de fidel, conţinutul acelei lecţii de geologie care l-a inspirat lui Bacovia Poema lacustră: „Locuinţa omului cuaternar. Omul cuaternar a locuit mai întii în durile si cîmpele si era mai de tot, cînd însă temperatura s-a mai înădrsit, el, pentru a se apăra contra frigului, si-a acoperit corpul cu piele animalelor pe care le vîna si s-a retras prin interiorul pesterilor de prin muntii în jurul lui. Temperatură s-a mai îndulcit din nou, el părăseşte pesterile, descinde în cîmpuri, unde mai întii îşi găseşte adăpost în scorburi arborilor atmosferice (sic!) în scorburi arborilor şi mai apoi, cînd necesitatea de-o viaţă în comun, de un mai convins bun trai îl împuldesc, începe a-si construi locuinţe, dar le construieşte pe tarasii în ale lacurilor, pentru a se apăra în acelaşi timp de fîrele sălbatice, dar mai cu seamă de atacurile triburilor inimice. Se găsesc numeroase asemenea locuinţe ale omului primitiv, prin diferite locuri de pe suprafaţa globului, dar mai cu seamă prin lacurile Elveţiei. Ele sînt cunoscute sub numele de Palafite sau locuinţe lacustre” (Arhivele Statului Bacău, Fond Liceul „G. Bacovia”, dos. 51/1896). Profesorul a făcut o sinteză concisă, pe care, probabil, a si discutat-o în clasă; scrie deasupra si din tarasii, un gard sau coastele prisnelor” (Dicţionarul enciclopedic ilustrat, Buc. Ed., „Cartea Românească”,

1931, p. 1276). Dovadă că obişnuita e mai puternică decît regula, Bacovia scrie în varianta din 1903 a Lacustrei: „Tarasii grei se prăbuesc”. Ulterior va prefera sinonimul piloni (fr. pilonis), care e mai adecvat celor ce urmează: „Pilotii grei se prăbuesc”. Reminiscentele scolare sînt frecvente în opera multor scriitori. Caz rar la poetul nostru, în Lacustră răbufinesc amintirile unor circumstanţe care l-au marcat copilăria şi l-au influenţat sensibilitatea, întreaga existenţă. Despre ce anume e vorba?

Fragment din lucrarea „Dosarul Bacovia”

luni a dominat vîntul din nord. Mai ales, primăvara şi toamna erau reci la Bacău. În 1885, mijlocul de temperatură a lui martie a fost de +0.7 grade, iar a lui aprilie de +8.1 grade. În acelaşi an, lunile martie şi octombrie au fost umede (cu 10 şi, respectiv, cu 9 zile de ploaie), iar, însă, după Monitorul oficial si dispoziţia vremii la sfîrşitul lui martie si începutul lui aprilie 1887, cînd, cum am spus, în gimnaziu se prevedea si se repeta lecţia de geologie care l-a inspirat lui Bacovia Lacustră: „temperatură scăzută” (30 martie), „frig similitor în Moldova (la Bacău 5.8 grade)” (5 aprilie), „timp răcoros” (10 aprilie), „timp închis, posomorît. Ploaia a fost abundentă în cea mai mare parte a tării si mai ales în Moldova” (12 aprilie), „timp închis, ploios si rece” (13 aprilie).

Rizorile climatice erau dublate, la Bacău, de o permanenţă încheipure provocată de inundaţii, un adevărat flacel acii. Combaterea acestuia a constituit, decenii de-a rîndul, una din problemele foarte grave ale administraţiei locale. Se vorbea, adeseori, de an de an, de „răvagiurile Bistriţei”, de „debordarea” Negeului ori a Bîrnăului, fiindu-se pînă să si înexistenţele. În urma unor ploii „neconvenite”, „drozave”, apele devastaseră partea de nord a oraşului, în 1863, 1870, 1871, 1881, 1887, 1888, 1889, 1911, şi vor continua s-o facă pînă la regularea în zilele noastre, a cursului Bistriţei. Suplicile adresate în tot acest interval de cea-fenii sinistrasii autorităţilor comunale, judeţene şi guvernamentale evocă, în termeni dramatice, „înfrîntoarele efecte” ale acestor „dezastruoase calamităţi”; mahalale întregi transformate în „broscări” (amintindu-se ele şi un personaj din nuzul Candida, fără nume, D. D. Pătrăşanu, băcăuan el însuşi, o vreme), poduri dărîmate, căi de comunicaţie întrerupte, „o mulţime de pămînt ruinat”, recolte distruse, case şi acedriuri „uzurate”, îmbolnăviri de „bonle reumatice si frizuri paludiene” etc. Semnificative sînt, de asemenea, unele din „miliile grele”, se declară „cu desăvîrsire sărăciti” si arată că se simt mereu „ameninţati”, „cu zilele în pericol”, „în mare primejdie şi nenorocire”.

În fiecare din anii amintii, inundaţiile, acesee „accidente climatice”, afectau viaţa Bacăului, precum şi viaţa de majoritatea locuitorilor săi. Se înfiintau comitete pentru strîngerea de ajutoare, se deschideau liste de subscripţie, însă „ofrandele” se adunau greu si, oricum, erau înfrînte în raport cu „pagubele comunităţii”. În lîna milioanelor, consiliile comunale declinau orice iniţiativă de ajutorare, amănau, „pentru chibzuire”, diversele propuneri privitoare la apărarea populaţiei de năvala apelor. Tot ce se întreprindea (diguri, caseane etc.) avea, de aceea, un caracter provizoriu sau era executat neîntîlnit. Pentru lucrări de amploare, trebuiau — se zicea — „studii profunde” si „sume enorme”, imposibile de sursă „de la ordinar” (Arh. St. Bacău, Fond Primăria Bacău, dos. 8/1870, 21/1876, 47/1880, 64/1887—1888, 75/1884, 47/1888, 1/1889, 63/1911, 82/1912).

Numele lui Dimitrie Vasiliu, fatăşi poetului, nu figurează printre acelea ale aplicanţilor si nici pe listele de ajutor alcătuite de primărie. Se întîlnesc însă numele unor întini ai casei sale: Costache Palosanu (negustor, asociat citiva ani cu D. V.) şi Ghiţă Fronea (intendant si primăriei), care au dat, „amintorii” la declararea nasterii unuia sau altuia dintre copiii lui Dimitrie Vasiliu (Arh. St. Bacău, Fond Primăria Bacău, dos. 73/1881). Neîndoielnic e, apoi, faptul că în băcănia si crisma acestuia (flouri în care, de obicei, se vindeau „nouă-tăile”, chestiunea întîlnită în comentariile, în anumite perioade, mult stîrnea ostilitate, neliniştea. Chiar şi în discuţiile de familie, ea era de neuitată. Cu altă mal mult cu cit zona în care se situa prima locuinţă a acestuia — zonă străbătută de pîrul Negei — era mereu periclitată.

Se ştie, din lectura biografiei scrise de Agathe Grigorescu-Bacovia (Bacovia. Poezie sau destin, editia a II-a, revăzută, Buc., Ed. Eminescu, 1972), că dintre cei doi copii ai familiei lui Dimitrie Vasiliu, Gheorghe (Iorgu) e singurul care suferă de paludism, boală care, alături de peşteră si sifilis, era preponderentă în vremea de „febră lacustră”, specifică un cercetător al leziunilor poetului cu mediul oraşului natal (Gheorghe Pătrăş: Bacovia si Bacăul, Muzeul Judeţean de Istorie şi Artă Bacău, 1978, p. 18). Formă „febră lacustră” nu era, însă, uzuală, si nici arăzînd nu e „Lacustră” e, în limba noastră, mai recent decît sinonimul său palustră. În Dicţionarul latin-român complet pentru licee, seminarul şi universităţile al lui Ioan Nădejde, lucrat, cum precizează, „după cel mai bun lexicograf, ca Robert Quicherat, „Mihlman etc.” de care în mod sigur s-a folosit şi Bacovia, există doar paluster si palustris, nu si lacustris. O altă lucrare lexicografică din epocă, Cel mai nou dicţionar de buzunar pentru înţelegerea zecilor străine din limba română de Adolf Steinberg, nu include si nici unul dintre cele două adjectivă. Se întîlnesc acii doar paludian, despre care spune că înseamnă „mociros”. Un doctor, Gheorghe Obedeanu, în Despre frizuri. Mie tratat potrivit pe înţelegerea populaţiei române pentru a servi în localităţile unde nu sînt medici, bopsură răspîndită în vremea cînd, nu întrebunţează niciodată cele două cuvinte. Si asta deoarece atunci ele aparţineau limbajelor profesionale. Palustră era frecvent în rapoartele si certificatele medicale: „febră palustră”, „casexie palustră”, „infecţie palustră”, existau si „lacustră palustră” etc. Lacustră, în schimb, circula numai în sintagmele: „locuinţe lacustre”, „plante lacustre”.

Cauza „febrei palustre” a impaludismului, adică ponular, a frizurilor era prezenta azidicelor „miasme mixte”, „Lacurile, noroizii dearsii si nomolul explicit Obedeanu — sunt acorii de frizorale de miasme” (op. cit., p. 7). Inundat, bălîit, necanţat, înfrîntor de murdar, înţat a fost nevoie să se elaboreze un regulament comunal pentru salubritate, să se emită ordonanţe, să se aplice penalizări. Bacăul condiţionat lui Bacovia favoriza apariţia cazurilor de paludism. A si înfrîntă de febră palustră era însă si un semn de fragilitate, de slăbiciune fizică.

Care-i comportamentul unui bolnav de frizuri?

Accesele simple — arată acelaşi Obedeanu — apar o dată pe zi, ori la două-trei zile — o dată. Uneori „perioadele vin la oră fixă”. „Mai adesea (si mai ales la copii) accesul vine scara”, „Perioada tine cam de la 3 pînă la 6 ore: pe putin o oră, cel mult 6”. „Omul e luat în tîl cu frig”; „altă dată vine un tremur”. „După aceasta vine căldura”. „Pielea este uscată si aspră; apoi, după citeva ore (1, 3, 6) începe a se înmuia si a se acoperi de sudoare”. „Accesul e terminat” (ibidem p. 11). Uneori, cel impaludat „au tîntituri (duruturi) în urechi, au vise sperietoase si chiar delir (...) Inct unii medici se înseală si cred că bolnavii au linzozitate”. Tratamentul e mai eficace era „cu sulfat de chină (quinină)” (ib., p. 14). Urmările bolii se străvăd adesea mult mai tîrziu, „Paludismul, sifilisul si tuberculoza” — nota Parăit Zosin, autorul unei teze despre Sîbrastrii patologice în pesimismul contemporan (1909) — vor determina însă substraturii anatomice, patologice, peste cari se va putea clădi pesimismul” (p. 89).

În martie—aprilie 1897, cînd asistă iniţia oră la lecţia despre Locuinţa omului cuaternar, Bacovia, care resimţese negativ, pînă si în zonele psihicului, efectele climice locale, si în memoria cărăna existau numeroase imagini ale inundaţiilor, nu întîlnise încă 16 ani Prima sa tresărire lirică, antîcîndu-şi asa-numita „reacţie bacoviană”, stă, deci, sub semnul temerii de frig si de umid. Validînd măturisirea poetului, demonstraţia noastră se opreste la concluzia că Lacustră, poemă în care organizarea impresiilor si efortul de reflectie sînt evidente, reprezintă ecoul creator al unui detaliu biografic. Odată admisă, această concluzie impune o nouă analiză a raporturilor imaginarii cu realul la Bacovia.

Constantin Călin

Poeme de NICHITA STĂNESCU

Focul sfintului Elm

Daimonul meu se trezi în mine
şi-mi spuse:
Timpul timpului este cu mult mai important
decît timpul

Daimonul imi spuse:
Timpul este mai important
decît timpul speciei.

Daimonul spuse:
Timpul speciei este mai important
decît specia

Spuse:
Timpul popoarelor
este mai important decît
popoarele.

Şi:
popoarele sunt cu mult mai importante
decît timpul individului

Şi:
Timpul individului e mai important
decît individul

De:
Individul este însuşi
timpul timpului

Chiar aşa ? —
I-am întrebat pe Daimon

S-a lăsat tăcere
timpul Daimonului din mine
Cu Daimon cu tot, trecuse

Mozart şi ciinele spaniol

Alerg nebun şi singur
într-o patru labe
să-l văd unde îl due ca să-l îngroape

Au vrut în munji, dar munjii n-aveau locuri
cu vrut într-un copil fugit
din jur
cu vrut în ingere, în vulture
în rata care stelele o scutură
într-un pavaj, într-o lăută —
pavajul era plin, iar ea umplută; —
în valul cel părăsitor; —
dar pescăruşii unde mor ?
Alerg în patru labe şi nebun
scheldăi, latru după el acum
mie inima prea mică să-l îngrop
în ea

urechea mi-e prea surdă
pentru ingerarea sa
Alerg în patru labe şi scheldăi
latru, uru, —
se prăbuesc-tea catedrală tumul
cel răsuclit şi idolatur.
Alerg în patru labe după el.
Nu-l îngroapeţi niciunde,
urli, strig,
mai aşteptaţi vreo zăpădat
vreun frig
sau din cocoişi un cucurig.

10 Iulie 1981

Către Florin

De frig dormeam în burta unui cal
ce mă mai aştepta mai aburind
fostul meu deal, fostul meu val
trecutul cuşurind.
Şi se făcea un pescăruş lunetă că-mi apara
un pescăruş subţire de din ochii lui scolea
din care — un pescăruş lunetă
spre marea fără valuri se-nredpta
spre cel care plutea
care din ochi un pescăruş lunetă
spre marea fără valuri îndrepta.

Privi-te întoarce-te la mine
de vrei să vezi un val rostogolit
azi n-avem soare, azi ne este bine
tot orbul este azmujit.

10 Iulie 1981

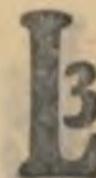
Către Valeria

Linie trasă de eripa unui vultur
peste verbul cel înfricoşat
mă mai uit şi mai mă tulbur
la o poartă de palat.
Las în jos din ochi eu lira-mi
care mult m-a fost cîntat
cînd din mila-mi, cînd din sila-mi
mă făcuse împărat
pe un vers pierdut sub vulturi
cînd tu stai şi nu te clotini
ci doar pletele îţi scuturi
de vedenii şi de datini

10 Iulie 1981

Spirit de haiku variantă

Dacă gleznele unei zeiţăi alergînd
prin crenşile de tei
sînt însuşi mîrosul de tei,
atunci
ce este mîrosul de orşor ?

stela vinițchi

absență

S-au scurs pe sub porți clipele ninse, tăceri cu aripi imaculate, ucise, s-au consumat pe negrele pajști turmurii, focuri, războaie mari de vise

absență, honey, absență adevărată s-a cuibărit în oasele tale de fum, ne caută poteciile, ne cresc mereu înapoi ca niște romane proslavite, să punem aici, să ațerăm între noi câteva adinci paranteze

(un orb își potrivește singur lumea în gesturile și vintul, vintul devastându-ne ochii (eram o plajă, la marginea noastră se roteau corbi) și aerul acela sumar și fuga planetară dacă nu-i prea tîrziu dacă nu-i prea amar

nisip în migrare

cerul nostru nisip în migrare copii de aur își trec un altuia cerul la poarta zilei bat morțile-n floare vise ca vintul fac să tremure schimbă conturul de apă al lumii

pămînt

peste furtuna stelelor glasuri peste furtuna de glasuri: pierde sunete sparte ingeri cu boturi pătrate pipăind lungă silabă de noapte smuls îngrozitoare lacomei pomiri dintel ca fumul ca așteptarea ca primăvara ca umbreltă ca tutunul pe-un cîmp mișcător ca dimineața ca umbra ca riu peste furtuna de pietre pămînt: suflul adinc peste peste înțelesul cel nou sfredeleşte

o vale albă albă rugă

o facinoră și dimineața ne spune pe nume și depărtarea se desface petală cu petală

Gabriela negreanu

Nu, mirajului vorbeii

cuvințe muzic stearpă armonie nu prin verbal fluid supunem timp centura noastră dincolo de mine cuvintul pentru care nu-s clădit

mă vreți cum tiparele vorbelor voastre o cer; nedevorat de spunera, timpul canal și autentic ne-ar fi

nu mirajului vorbel, știutul catharsis știutul mortal echilibru, comodal consens; abruptul îl vreau, ciocnind bolovănoasă mirarea stupoare profundă, efect subteranului sens barocul meu crispat, armură vie destin perplex - deschisă simetrie 1968

Secțiune pe viu

irealitatea se carbonizează copacii înșiruite sirme ghimpate ca o rodie pleznește cerul în haosul elementelor primordiale

...pe care le-nghite cenușă pe care-n adincuri le sîrteacă focul

o pasăre va aprinde cu ele inaltul, - dar Taci I - aici niciodată nimic nu e veșnic

La Minunea - Minunilor

veniți să vedeți Minunea-Minunilor despre ea se tace în gura mare dacă nu credeți deschideți radioul sau uitați-vă la televizoare

ei da, îi veți auzi pe ei, inspirații cum vorbesc numai și numai de ea regizindu-și divinele lor expiații (cu Cifra Sapte, cu Lună, cu Stea...)

este ea, capricioasa zeiță ea acordă și retrage vederea cui vrea cel puțin așa vorbesc unii pe care-i atinse razant aripa sa

gindul împunge timpul umerii saltă în valuri spaimea apropie buzele o vale albă albă rugă se cască-n interiorul căderii: fruct al neputinței albastre: ieșire la marea tristeții

și iată

Cucerirea a fost înscrisă în cele mai aspre silabe visc și leuri aduși în lumină

Înălțate steagurile subțiri ale zilei buze ca fluturii în grădina senină

Cucerirea a fost înscrisă în cele mai vaste silabe și iată o mare față indolentă se-apeacă peste noi și ne tulbură timpul

aproape ca o iubire

Aproape ca o iubire pe galbenele metereze de soare se-nalță moartea cu tot fastul cu toate tainele aproape ca o atingere de miini sau de raze ca un pas nou întinșind în umezala pămîntului căldura celui rămas fără gînduri ascunse fără speranțe și gesturi înalte pe măriile metereze de soare fata tăciută a morții aproape ca fața lubirii

în palmele noastre eterne

cerul e roșu fericierea alegă pe cîmpuri încrucșind viața cu moartea cîntînd albul ca o lată nebună timpul își coace fabuloasa viziune ca o piine universală simburii simburii simburii se cerne cenușa lumii în palmele noastre eterne

o, cite intimplări

ceva din savoarele acestei mișcări acoperindu-mi buzele cu lumină din zborul din prea vechiul castel prea singurul prea robul zilelor de mii de ori să doborî soarele cînd veacul creierii pentru o rimă și la marginea mării se spală cuvintul de ceață și la marginea de păcat și geometria durerii și pescărușii ceva din basmul grefelor pleoape deschizîndu-se peste lume ca niște coroane ca niște convoaie fabuloase-n deșerturile clipei o, cite intimplări neștiute cite zburătoare pe streștina mea de vis ștergîndu-și aripile de-atîta lumină ingeri albaștri într-n grădini

pare că-i poți închipui lesne cuprinsul dar unde se duce și dincotro vine n-o să afleți de vă holbați cu tot dinadinsul, - și nici ce legătură are asta cu mine

Proiect de western

evenimente, memorabile scene din bici pocnindu-le cărașii, surugii - ca-n povești! - măcelarii hăcuind secețele, drogmat și atene cu barde epărate la timp de după imprezibile vesti

felii de evenimente, istorii secrete scalpuri pe care măcelarii-erei te desprind, le cîntesc enumerabile vite salvind la gîndul unor experimente în care ciini - abatoare cu zgîrceluri și țeste umane pătesc

Insuși creierul stors cu mărșar și piper și apoi - Baaang L. punțile-s rupte între cel care tace, cel care plînge suflatul luindu-și zborul ca un superb-fantomatic Mustang din prilejile înăbușite în singe

Stronțiu radioactiv

Între atitea urale și chiole - dezlănțuirea instinctelor, frenezia reflexului ne-asezat, - umbrele crescînd din senin. Dînd iama în suflute, apoi în minți, apoi

Chingile

Chingile în care sint strînsă mai puternice sint decit cele de fier Lanțurile care-mi atîmă de miini și picioare

mai ușoare ca aerul, mai periculoase ca magma solară Cărarea mea risipită de vînturi cărarea mea nevăzută cu ochiul mai dreptă este ca raze de lună Drumul meu oricit de neînteles oricit de inclicat și singurel drumul meu legat și liber deopotrivă el este ca focul de stela, ca matca de ape. Deci nu mă căineți chiar dacă pare că-mi auziți / geomățul prin intuneric, chiar dacă fața pare a-mi plînge-n țîrină.

Iubire de-a pururi

Singur te voi lăsa, cu înfinită bucurie privi-voi lipsa însingurată din tine

mioara dorobanțu

LADA DE ZESTRE

bunicul nu trebuia să moară! Nu-mi spusesse toate basmele! În fiecare seară mă așina: mai este și mine zi, mai este și mine seară. Și eu îl credeam. Dar m-a mintit, m-a mintit pentru că ziua aceea nu a mai avut o seară, o seară de basm, cu boabe coapte pe pită încinsă, cu miros de gutui și turtă de mălai bine rumenită în sobă.

A avut o noapte de veghe, de soapte neînțelese, de „hai du-te la culcare, cu stîm noi aici, repetat de o altă voce, o voce care nu-mi plăcea. Aș fi vrut să n-o auz.

„Noi!” Cine sint? Mă uitam mirat cînd intrau pe ușă cite unul, îi urmăream cînd își luau un scîmbeț și se așezau aproape de pat. În rînd, cu celălalt, purtînd aceeași întrebare mută în ochi, întrebare pe care eu mă împotriveam s-o citeș. Intorceam capul spre bunicul muribund din patul cu multe perne. Desi aș fi vrut din tot sufletul să nu mă preocupe decit bătrînul, acești oameni, veniți pentru prima dată în căsuța noastră, mă stîteau. După susoțele lor tot mai insistente, tot mai înfăcțate și care se stîneau brusc în fața frunții mele ridicate de pe genunchi, mi-am dat seama că nu se vedeau acum întîia dată. Și apoi spunea „noi!”

Eu și bunicul nu ne aveam decit fiecare pe celălalt. La zîndul acesta îmi veniseră lacrimi în ochi. Le-am șters pe furie, nu de rușine, ci ca să mă găsesc lărsi motiv să mă trimită la culcare.

Un santier... o baracă din scînduri, cu geamuri care nu se închideau bine, ceea ce făcea ca în camera mare cit un salon să fie frig și vara și iarna... Un bărbat, care venea de la lucru și mă întreba „ce faci, măi Nebunică?”, mă mîngia pe cap de două ori, apoi se așeza la masă; un bărbat care mă lua uneori în plîmbările lui pe santier prin locurile peste care trecuseră buldozerele, un bărbat care-mi arăta cu țigara o mină, unde va fi cutare secție și cutare furnal și cutare hală; un bărbat care era tata.

...O femeie tînră, blondă, tunsă scurt de tot, care purta pe cap, ca toți bărbații de aici, o cască de protecție, pe care abia avea timp să și-o arunce pe un scam cînd se așeza de aștit. În primă, o femeie pe care muncitorii mai în vîrstă o strîgau „măi, băiete!”, o femeie care era mama... Tin minte că atunci o iubeam, sau așa cred, pentru că o ascultam fără să-i întorc vorba - lucru care nu mi se întîmpla cu alte persoane. Făceam tot ce-mi cerea, fără să fie nevoie să repetă sau să strîce la mine. Nu-mi amintesc să o fi văzut vreodată îmbrăcată în rochie și nici nu mă miram că, la lucru și acasă, purta aceeași salopetă bărbătească, murdară de ulei, de rugină și praf, găurită în citeva locuri de țigări sau sfîșiată de sîmbele ce se găseau la tot năsal pe un santier ca al nostru.

Hm! Santierul nostru! - așa-i spunea bunicul. Pentru că a fost santierul pe care ne-am cunoscut noi doi și care ne-a legat pentru totdeauna. După incendiul care a mistuit aproape tot, bunicul a făcut cerea de pensionare și ne-am retras aici. Avea de mulți ani vîrstă de pensie, dar îl era urit gîndul de-a sta singur, cu ofurile lui. Ofuri avea și pe santier - cred eu, pentru că era tot timpul morocănos, încrunțat și nu lega vorba cu nimeni. Numai la „bună ziua” abia dacă răspundea înfundat, subliniind salutul ca un semn din cap. Oamenii îl credeau mistuit de o mare durere și i-o respectau. La început au căutat să-l încodească și să-l atragă între ei; mai tîrziu au renunțat, și el a fost multumit. Mama, femeie miloasă, i-a zis de citeva ori să vină să mîncească ceva cald în noi: „...că nu poate omul să se țină numai cu uscătură!” A mormăit ceva „a încrunțat mai tare din sprincene și-atît. Mama nu s-a lăsat și de-atunci, din cînd în cînd mă trimetea pe mine cu un suferțas cu mîncare caldă. Mă primea în ușă dar nu zicea nimic. Lăsa ce-i aduceam în tăcere, mă mîngia încet pe cap cu mîna lui mare, făcută căus. Asta tinea loc de multumire.

Mămăncă acum că sint calde! repetam eu ce-mi spusese mama. El dădea din cap de citeva ori, dar nu eram sigur că auzise vorbele mele, pentru că gîndul lui era departe de mine. Mîna lui lunea în mod mecanic pe capul meu. Mai stăteam puțin și după ce vedeam că nu spune nimic nici de astă dată, mă întorceam pe călcie și fugeam. La început nu m-a primit în casă. Auzea cînd veneam și-mi leșea înainte, trăgînd ușa după el.

Mă duseam uneori și fără motiv: decideam așa și intram găsescu pe marginea patului, cu ochii protitți de o ladă veche, nu prea mare. Se mai vedeau și acum amoroși printre ghirlandele de trandafiri de pe capac, și balaurii verzi, cu limbi roșii multe la număr, ce năzeau cele două inculetori lucrate în aramă. Două lăcâte de-o formă ciudată - două nucii - îmi atîneau curiozitatea, ca și lada de altfel.

Sau îl găseam aplecat asupra lăzii pe care o unzea cu un amestec de gaz și ulei, ori numai o ștergea de praf cu o cîrmă, și o freca anștat pînă o făcea să strălucească. Celor două inculetori le curăța intruștăile cu un betisor de chibrit, apoi le unzea și pe ele și le freca pînă luceau. Camera lui era la fel de neprimitoare ca și el. Un pat de campanie din fier, cu plasă de sîrmă, pe care erau aruncate două pături cazone. Se mai afla în încăperea o masă de scîndură, ce avea un picior protit cu pietricică, o masă pe care se afla mereu o cană mare cu apă, un pahar gros, așezate pe o tavă de tablă, alături de un servet ce înfășura o lingură, un cutit și o furculiță. Sub masă - un scîmbeț cu trei picioare, cioplit în lem, care a devenit mai apoi al meu. O sobă de tablă și deșubțut el un lighean din acelea ce vind tîmțarii zăitari cînd trec prin sate, lată tot ceea ce constituia inventarul acestei camere. Nu pot spune nici azi, dacă bunicul mă atrăgea aici sau lada.

Aveam aproape patru ani cînd am auzit pentru prima dată vocea bunicului. După ce îl dăduserm suferțasul cu mîncare, uitîndu-mă prin încăperea pe care acum o vedeam pentru întîia oară, am zărit lada. M-am apropiat cu pași repezi, îngenuchind lîngă cele două lăcâte strălucitoare. În clipa în care mîna mea a atîns una din cele două nucii, am auzit glasul înfricoșător al bunicului:

— Pleacă de-acolo I, și o mină uriașă parcă, m-a smuls, aruncîndu-mă lîngă ușă. Pentru că n-am înțeles nimic m-am pornit pe plină și-am leșit în goană. Cîteva zile am refuzat să-i mai dau suferțasul, fără a-mi mărturisii mamei cauza. Într-o dimineață, a venit la mine, pe cînd mesteream ceva cu niște cuișe și un ciocan în fața barăcii noastre. Fără să spună o vorbă mi-a dat două portocale. Apoi a plecat. L-am privit lung. Umerii ușor alunecînd într-o parte și alta pînă la coartă pe ei greutatea pămîntului. Bătrînul acesta înalt, puțin adus de spate, bătrînul acesta străin căruia eu îl ziceam „bunicul” îmi simțise lipsa. Am privit cele două portocale și am înțeles că îmi cerea iertare așa, în felul lui...

Apoi, noaptea... explozia... incendiul... Mama s-a sculat buimăcă „Pavel” a fost singurul ei cuvînt, un gînd care s-a făcut auzit. Trăgîndu-și din mers salopeta, a fugit la tata care lucra pe furnalul cel mare, fala vîltorului combinat chimic ce se ridica aici. Așa mi-a povestit bunicul mai tîrziu. De unde a pornit explozia nu se știe. Sau nu mi-a spus mie.

Am rămas în casă plîngînd. Înțelegînd că s-a întîmplat ceva rău, fără să pot pricepe însă mai mult. Vedeam flăcări mari aplecate toate în aceeași direcție de vîntul ce se stîrnise de cum prîsese-n nări miros de foc. Flăcările veneau tot mai aproape; un geam s-a spart, m-am pornit luat pe sus și aruncat într-un camion. Am văzut focul despărțindu-se, făcîndu-se tot mai mic, apoi moșînd în aerul rece al noapții. În cîmp, auzeam tipele de copii și voci ascultite de femei care se jeluiau. Eu ședeam călare pe lada

alexandru horia

Rezumat

În lipsa cuvintelor vă prezint mina mea cu cinci degete ca un rezumat

toți patinatorii sint înmuși simțurile merg cu tălpile goale pe cioburi am atitea de spus că-mi curge singele din nas mi-am virit trupul în sac și-l car în spinare

O cheie în iarbă

Nu putem traduce o frunză în limba cailor nu avem unități de măsură pentru singurătate

un măr mă opărește în palmă vreau să spun ceva dar cuvintele sint pătrate

mi-e gura plină de singele tăcerii.

Epilog

Part în buzunar ochii unui copil poți despica firul în patru ore întregi dar ce frumos a fost odătat

un om vine cu o simă la mine maturitatea lui îmi creștează obrazul

toată filozofia mea nu valorează doi bani

îmbătrînesc ca o strepitoare.

Cîntec amar

Te-am așteptat pînă cînd a plesnit varul perților pînă cînd au crescut buruienii printre clepele pianului

acum paharele cad singure de pe masă și-un fluture negru umple camera

mă lovesc de muchile tăcerii sint singur ca o călimară

Poezie mută

E zgomot de goroafe te priveșc pînă cînd mi se oprește respirația

vreau să te mîngîl dar mi-e frică să nu-ți dărîm capul

nu pot vorbi te iubesc cu oasele

— lada bunicului — și avem în apăs o haină, o pufosăcă bărbătească. Cineva a venit pe drum, toți s-au mișcat către el, am auzit murmur crescînd de voci, iar o femeie a cerut o comfirmare:

— Și mă-sa și ta-su...? Ce care a venit și-a apropiat de mine, m-a luat în brațe și atunci am deschis ochii; era bunicul... De-atunci nu ne-am mai despărțit. A găsit căsuța aceasta unde m-a adus pe mine și lada. Nu venea nimeni la noi, iar noi plecam rar de acasă după mîncare. Nu, nu l-am văzut pe bunicul vorbind vreodată cu cineva. Si-acum... „noi”! Cine sint? Și de ce-nu venit?

În noaptea întunecoasă, în focul care ne-a alungat din culcușul cald, pentru a ne dogori în plin cîmp, eu mi-am continuat somnul pe lada. Fără să-mi dau seama și fără ca bunicul să-mi spună ceva devenisem totuși paznicul suprem al comorilor ascunse de ea. Bucuria ascunsă și involuntară, datorată acestui fapt, m-a făcut să mă întind pe toată suprafața ei ca să nu rămîna nici un loc unde s-ar putea așeza cineva. Priveam flăcările și ne înțeleceam mai nimic. Cînd simțeam că se apropie cineva de mine, închideam ochii prefăcîndu-mă că dorm. Anima mi-era invadată de sentimentul importanței mele, ca om de încredere al bunicului. Habar n-aveam ce ascunde lada cu pricina, dar o vomiam plină cu ciocolată și portocale, din cele care-mi dădea untegi bunicul. Mai tîrziu, cînd am început să înțeleg vorbele celor mari, mi-am dat seama că lada de zestre - căci era o ladă de zestre veche - atrăsesse privirile și vorbele tuturor din santier... prin strășnicia cu care bunicul o păzea. Cel care-l cunoșteau pe bunic de pe alte santiere, povesteau cu haz cum își făcea el intrarea la serviciul „Cadre”, avînd în spate lada și cum își completa lista de muncă stînd pe ea.

O fi avînd aur în ea, băi! gîndu-mă femeile mai ales - putine de altfel, pe santier - care se amestecau întotdeauna în vorba bărbatilor. Povestitorul ridica atunci din umeri, suptăr mai mult de cîntînire decit de părerea femeii; nu mă conștientuș și se făcea un moment tăcere pînă cînd cineva schimbă vorba. Lada totuși continua să preocupe gîndul atit al vechilor tovarăși de lucru ai bunicului cit și ai celor care abia îl cunoșteau.

În zorii zilei, cînd a venit camionul să ne ia, doi muncitori mai tineri, ai care - bemne, ig-norau povestile despre bunic și lada lui, s-au apropiat de ea, vînd s-o suie în camion unde eram eu. Dar un gest al bătrînului cit și mormăntului lui amenințător i-au făcut pe cei doi să se uite unul la altul mirati și să renunțe.

Chiar și aceștia care veniseră și susoțeau acum aproape de patul bunicului, aruncau din ochi fugare lăzii noastre - căci, începusem să tin și eu la ea, ca și bunicul, fără a-i cunoaște taina. Îmi închipuiam că în soapele lor, auzite dar neînțelese, era vorba tot de comora bunicului. Și-mi rășăra în în minte întrebarea: cine sint? Și de ce-a venit?

Ziua aceea nu a mai avut o seară; a avut o noapte de veghe, grea, afîrșită cu un susin de urare - al bunicului, care scăna de povara care îi apăsa sufletul și care se lega în mîntea mea de lada de zestre.

Lacrimile-mi curseau pe obrazii, și de pe barbă mi se prelineau pe piept. Priveam fata încrunțată a bunicului. Sprincenele adunate la baza cutelor de pe frunte și buzele strînse sub mustața înghețată de fumul țigării, păreau că refuză să trădeze taina lăzii lui. M-am simțit dat înțet la o parte, și abia atunci au auzit soarele crescut pe glas. Dar tot nu înțeleceam nimic din ce spuneau. M-am așezat pe lada de lîngă căpătîiul patului, mi-am adunat genunchii la piept și cu fruntea apîrșită de el am continuat să plîng. Nimeni nu m-a putut citi de aici pînă să-l scoată pe bunic din casă și să-l pormască spre cîmîtir. Acesta a fost ultimul meu drum făcut împreună cu bunicul. Cînd au început să cadă bulăzării de pămînt, am fugit îngrozit. Acasă am încutit ușa și m-am trîntit plîngînd pe pat, pe patul care ascultase basmele bunicului împreună cu mine. Fără să vreau m-a furat somnul și m-am trezit cînd soarele se pregătuse să treacă în spatele dealurilor. Am îngenuchind lîngă lada noastră. Am rămăseas ea, mea. Nu știam dacă s-o deschid. Aveam cheile în palmă dar nu mă hotărîm de să fac. Am mîngiat ca de atîtea ori inculetorele lucrate în aramă, păzite de firoși balauri cu sapte limbi roșii. Am descuit un lacăt, apoi pe celălalt și inima-mi bătea să-mi sară din piept. Am întors capul spre patul unde ar fi trebuit să fie bunicul și se găseau acolo: o păpușă fără o mină și cu nasul înțecat de vreme; un costum național de țărăncă, cu fluturări mîncate de rugină și cu multe zgîuri făcute de molii și de timp, un smoc de păr bălăi legat cu fundă roșie avînd atîrnat de el un bănuț mic de aur - totul unuși copil. Am mai scos niște acufite și pieptărate de copii făcute din pînză aspră de cîneș, înghețate de vreme. Alături o ghetuță prin talpa căreia putea trece un degetel de copil, am găsit o carte de rugăciuni, cu poze de sfinți. Apoi am dat la iveală un pachet de scrisori lecate cu o forfică, un rest de abecedar, și niște ochelari, făcîndu-mă să întind o cioran impletit numai pe jumătate, cu cîrțile ruginite de nelucru, o mască din blană de țepure cu dinți de faole din acelea care văzusem pe obrazul flăcărilor din sat în noaptea Anului Nou, cînd porneau măscăli pe la case să ducă urarea lor de ferice, boșărie și sănătate. Am zîmbit și punînd-o pe ochi, m-am ridicat, vînd să mă privesc în ciobul de ogîndă aflat pe masă. Ochii mi s-au oprit pe fereastra dinăprea prispă. Cei care păziseră ultimele suspine ale bunicului erau acolo. Cine erau? Și de ce veniseră iar?

Recurs la destin

Urmare din pag. 1

ucieși și urmașii lor au trăit cea mai cruntă mizerie a soartei, neamul lor aproape că s-a și pierdut, sârăcia din case s-a mutat apoi și în cîmîtir, ei n-au avut nici măcar o cruce acolo și n-au avut pînă la urmă nici măcar acel simplu și uscat dreptunghi de pămînt. Și goliu acesta aproape geologic a trebuit să a putut fi umplut de un sacru sentiment al ideii de tezaur. S-au născut legende, s-au născut povești. Și, mai mult, un țaran a putut vorbi într-un tribunal și-a putut da o replică pe care abia peste o sută și ceva de ani, o vom mai putea auzi - și unde? - la Paris, ca metaforă a unei doctrine filozofice. Orgoliul mă face să spun că nu anii care separă un eveniment de celălalt contează și nici altceva, distanța geografică dacă vrei, ci acest amănunt care pentru mine este tot de ordin existential: între locul unde a fost expus prima oară în altă lume tezaurul, la Paris, și strada, clădirea, clubul unde se adunau marii gînditori ai mijlocului veacului acesta, existențialistii, nu-i decit o bătaie de gînd. Am străbătut-o de citeva ori și am înțecat să-mi imaginez cum va fi arătat acel țaran care, pentru sinceritatea și profunzimea replicii sale, s-a întors abia după citeva luni acasă - căci sinceritatea - nu-i așa? - trebuie să măi dea și niște explicații unorii, și trebuie să se mai și explice pe urmă - și cu asta, gata, vom mai vedea. Cîteodată cred că am mai bine de-o sută, o sută și ceva de ani, și, de ce să n-o spun, chipul țaranului acela îl văd ca pe o umbră a marelui tezaur iar replica sa mă îngrozește:

— Cu ochii, domnule, a răspuns el, eu nu doar cu ochii mă satur, mă satur din ochi...

cecilia bucur

Din violeturi vin la mine

Din violeturi vin la mine cu umbra lor cu tot multiple sepi. Au gurile subțiri ca virful ierbi și de la glezne până la ochi mă rod. Sint dulce pentru ele pradă, în văzul sterp al unui zeu și limbi ștule și amare spre ghemul roșu de sub sin se-nind mereu.

Intr-o baie de somn

Intr-o baie de somn mă voi scufunda toată. Voi desface ușor legăturile de la incheieturi, și subțorii și toate tainele mele de fată. Egal cu mine va fi numai somnul și-un inger sătul de-atita privit spre lume.

Gloria

Poate aburul ieșit din miinile mele te va indupleca. Ungھیile tale sint teci și poate ai să vrei să mă iubești pentru viața mea. Eu nu și-ăș cere nimic și nu ar fi un schimb dacă tu vei fi atunci caldă iar eu vei trăi pentru un nimb - o spirală ca o rană ce nu se închide -

Ceva îngăduit

S-au rupt baierile inimii și ceva plutește-n gol. Nu seamănă a liniște, nu pune întrebări și semne mi de-apus și răsărit din loc nu pot să-l miște.

Ceva îngăduit de umbra umedă a ochilor.

Ceva îngăduit de umbra umedă a ochilor.

Am mai înghițit o duminică

Am mai înghițit o duminică pentru că toate sărbătorile sint gri. Toate au devenit văduve prin consens. Aerul din ele s-a innegrit și s-a scurs în călimări. Sufletul e dens ca o statuie din ipsos și nu mai cere violete marne. Am mai înghițit o duminică și sufletul a crezut în ea.

Aproape ninge

Aproape ninge în camera aceasta goală. Rădăcinile mele ușor aburite de-un somn nedeslușit stau ascunse. Zăul zilei mă împarte fără soț la infinit. Cineva peste lume ne îngăduie pe amindoi.

Vine o străină plină de vestimente

Vine o străină plină de vestimente și-mi cere ceva. I spun că nu se poate, că-i fără minte și atunci mă opasă încet cu deget uniaș și blind. Cuvintele mele stau în somn ca niște căței de lup și ea mi le cere. I spun că nu se poate, că-n buzunarul ei cel negru încap lumii nenumărate dar cum să-i dau de suflet căței mei cu dinți de lapte!

Mai am o mină levantină

Mina dreaptă are cinci degete și un arc de os. Mai am o mină levantină ușor nostalgică și foarte feminină. Mă uit în ea ca-ntr-un ocean și-adincul nu i-l văd, doar liniile fără on. Din lună cad seminte peste multe adunări de nopți și zile ce vin mereu pe-aceleași scări.

Multă vreme am crezut că sintem poezii prin naștere iar oameni doar întimplător. Când iată, amindoi am descoperit la vîrsta pe care o avem că prin naștere sintem oameni și poate numai din întimplare artiști. Imi amintesc că își scriam doar în clipele de creație sau în cele care prevesteau creația. Mi se părea că nu mă pot atinge de cuvinte decit ca pot dar iată că pot vorbi cu tine în primul rînd ca om și numai în cele din urmă ca artist. Mi-era teamă de banalitate, de locul comun, voiam ca fiecare rînd să fie excepțional, fierbinte și original, ca și cum întreaga istorie ar fi stat în spatele meu și mi s-ar fi uitat peste umăr să vadă ce fac în fiecare clipă și să mă trăgă la răspundere pentru fiecare cuvînt. Așteptam starea de excepție ca să-ți pot scrie, clipa aceea unică făcută anume pentru noi doi dar abia acum descopăr că tocmai locul comun și cuvintele simple sint cele mai încărcate de viață și de adevăr. E ușor să fii excepțional, e foarte greu să fii normal, să fii pur și simplu așa cum sint toți oamenii, în rînd cu rînduiala lumii cea dintodeauna.

Mi se părea că mai ușor putem ajunge la cuvintele veșnice dar cit de greu și după cit amar de vreme am reușit să fac din adolescențel cu capul în nori care am fost, omul cu picioarele pe pămînt care sint! Altfel nu fugeam printre stele și numai acolo, în izolarea clară a cuvîntului esențial mi se părea că putem fi prieteni și iată, am descoperit acum la maturitate că veșnicia nu începe dintr-o cîșcoasă către om ci chiar de la picioarele omului cosos către ultimele zări ale posibilității, că veșnicia poate începe chiar din privirea copilului tău, chiar din sinul femeii tale, din blîndețea mamei, de la prietenul singur din gînd pe care l-ai părăsit de multe ori pentru a te regăsi pe tine însuși și a face posibilă astfel o nouă întoarcere către el, cel bun, cel lertător și cel statornic.

Am citit zilele acestea cartea „Amintiri din roșu de Moșier” scrisă de un țărăn-miner din satul erou, Ion Tomoiagă Maramureșanu, în care autorul își povestește pur și simplu copilăria. E o carte de viață, nu de artă! După ce am citit-o m-am întrebat aproape stupefiat de gravitatea întrebării: cînd voi putea scrie și eu o carte în care să-mi povestesc copilăria, atita naturalitate ca Ion Tomoiagă. Tu ai putea scrie o asemenea carte normală, vie și sănătoasă, fără nici un complex cultural? Desigur, pentru noi, cei cu ambiții literare, problema se pune ca această carte să aibă și valoare. (Bătrînul nu și-a pus o asemenea problemă. El a scris pur și simplu o carte!) Dar ce mă fac cînd știu că am valoarea dar n-am cartea care să intruzeze această valoare, s-o facă vie și omenească? Dacă n-am o haină pe măsura zeului totul e zadarnic! Am ieșit din faza naturală în care să-mi putem suporta pe zeii în pielea goală, asemenea copiilor. (Azi chiar cei mai mici copii sint îmbrăcați încă din leagăn, în timp ce altădată umblau goi pină tirziu în copilărie.)

Au trecut peste zece ani de cînd, într-o noapte, am avut ca orice adolescent carte scrisă versuri „certitudinea genului” (ca să zic așa), conștiință clară că în mine locuiesc o putere care mă depășește, o forță cosmică, o necesitate de a vorbi în numele tuturor sau de-a mă adresa tuturor și de atunci pină acum, această conștiință nu m-a părăsit decit în necesarele clipe de deznădejde și nimicnicie, dar încă n-am reușit să încheg o carte limpede care să mă exprime pe de-a-ntregul, care să vorbească despre mine cu puterea, firescul și vitalitatea cu care acest om simplu scrie despre copilăria și adolescența sa. S-ar părea că port în mine o tensiune irezolvabilă într-o formă unică, un fel de desăvîrșire a necesăvîrșirii. Poate de aceea mă fascinează Renasteră.

Il cunosc pe Tomoiagă puțin, mai mult din vedere. E un țărăn bătrîn, a fost multu ani miner și acum e atins probabil de silicoză. Pentru el cartea aceasta înseamnă o parte din propria viață pe care a putut-o recupera prin cuvînt. Nu interesează valoarea estetică a cărții, interesează în primul rînd valoarea umană a ei, valoarea de document a vieții sale. Citînd-o nu văd cuvinte ci un om, văd un miner care în timp ce scrie, chiar în acea clipă, cartea la care lucrează ține locul plămînilor săi atacați de boală. El respiră chiar cu acea carte, cu fiecare cuvînt al ei se simpe de viață și durată. Și în

ion zubașcu

BĂTRÎN MINER ȘI TÎNĂR SCRITOR

— Rînduri către vechiul meu prieten —

Desene de Simona Pop-Bărbulescu

clipsa aceea nu mă mai interesează doar cartea, mă interesează omul în întregime, destinul său ca totalitate, care mă livată mai mult decit cartea. Iată ce cred că ar trebui să fie o carte: o invitație către om, către un destin, către o epocă. Dacă fiecare carte pe care o citim ar însemna un om cîștigat, un prieten pe care îl interesează în primul rînd valoarea umană a ei, valoarea de document a vieții sale. Citînd-o nu văd cuvinte ci un om, văd un miner care în timp ce scrie, chiar în acea clipă, cartea la care lucrează ține locul plămînilor săi atacați de boală. El respiră chiar cu acea carte, cu fiecare cuvînt al ei se simpe de viață și durată. Și în

de la Baia Bôrșa, la anul viitor o să-i mai apară o carte și probabil în fiecare an cite una. E o lecție pentru noi toți cei ce scriem în Maramureș de azi și azi, și care n-avem încă o carte care să ne reprezinte în măsura în care-l reprezintă cartea sa pe acest artist luat de multe ori în deridere sau nebagat în seamă de velleitarii județului.

Pe Tomoiagă au început să-l cam invădieze condeierii de pe aici după ce s-a apărut prima carte și mai ales a doua. Prima, și-au spus ei, a fost o întimplare, o necesitate circumstanțială, dar a doua? Un țărăn-miner care să publice anual cite o carte în timp ce noi care avem studii, facem cenzurări, avem chiar funcții, relații, deschidem spre cultura universală, noi nu reușim așa ceva! Asta e prea de tot! S-au cam simțit umiliți, ba chiar amenințați unii de pe la noi. E ca și cum ar fi fost exclusi de la ceva ce stiau că le aparține doar lor dintodeauna, ca și cum bătrînul le-ar fi răpit o posibilitate numai a lor, le-ar fi smuls un privilegiu care li se cuvenea în exclusivitate. Înă Ion Tomoiagă trebuie luat drept ceea ce este: un țărăn care azi scrie cărți la fel de firec cum altădată țărani povesteau cărți! S-a schimbat lumea, s-au schimbat și țărani și felul lor de a-și conserva cărțile de pe suflet. Cînd profesorii de literatură și literaturii de pe aici îl ironizează și pentru că li pun pe aceeași treaptă cu ei. Ei se simt puternici prin informații, prin „cultură” și din acest punct de vedere mosul e un incult. Dar în realitate el nu este ca ei, el este pur și simplu ea și judecîndu-l, nu trebuie nici coborîți, nici înălțați, ci lăsați exact la locul lui. Faptul că scrie cărți nu exclude posibilitatea ca și alții să mai scrie, dimpotrivă e un îndemn și o lecție pentru toți ceilalți care pot mai mult decit el. Să facă usădar bine și să scrie la un nivel mai înalt! E ca și cum omul acesta simplu, țărăn în tînerete, la maturitate miner și scriitor la bătrînețe, ar spune: asta sint, atita am putut, acum să văd pe voi ce de sinteți în stare!

Dar noi nu prea sintem în stare să facem ceea ce a făcut el (cel puțin deocamdată). El este prin cărțile lui o realitate, o prezență vie în lumină, pe cînd noi sintem doar niște lațente, niște posibilități, niște virtualități. Înă cea mai umilă realitate și mai presus decit cea mai fantastică posibilitate! Noi doar am putea fi, el este! Poate din aceeași rațiune sint urii toți cei care se ridică brusc. O personalitate care se realizează în forță și poate da semnele toți cei tu stai pe loc. O existență puternică și poate crea sentimentul inconștient că tu nu ești

marilena vulpe

de mersul vremii picurat în xa de aur și de scapăr și în emurgul inunda de-alte vrei nespuse încă nec heraldic în sublim durerea lumii nu mă-nghite durerii ei ascuns mă-nchin

Echilibru

Nelinșițta mea cutremurare și orele clipind neliniștite, înșelătorul prag de mare și zarea-n cercuri lin rotite, neliniștita păcii senectute, neliniștitul os făcut țarină, neliniștea candorilor pierdute, prin chiar neliniștea stăpînă, neliniștita mea povară - timpul cel netrăit și neștiut și dus, în calea sorții mele o Olimpul alunecat ierversibil spre apus...

Cumpăna

O, unde-s cail cu visarea pierdută-a omului centaur și unde-s codrii lor din zarea ce ninge pe un timp de aur

și unde sint, în așteptare, flori nedeșcute-pe aproape viscol fierbinte de uitare vrea cumpăna să o îngroape

cuprinsul ev de indoială rolește trist inelul vieții și caută pe sub beteală cenușa caldă-a dimineții

Joc

Joc de doi și joc de patru pe la poartă trece-un gînd tip-o-n urmă glasul spartu' de un dor ce vine stînd.

Joc de doi și joc de unu în pereche-i solitar iar stingherul căpăcînuil fură dorul meu hoinar.

Joc de doi și joc de patru gînduri se ciobesc pe rînd și rămîne idolaru jocul singur lacrimind.

Seară

Se face seară-n umbra dintre noi, în umbra caldă-atunci și amintită acum de pasul dus și ochii goi și de trecuta în păcat ispită.

Se face seară și e frig stingher cu păsări moarte lingă cuib aproape de sarea mării-ntoarsă către cer cu fața tristă șiroid de ape.

De mersul vremii

Povești amar răscolitoare și cai nebuni fugind pieziș cu roata lumii care doare mă întîlnesc în ascunziș unde m-am dus ca să mă apăr

aurel m. buricea

Negarea negației...

privește-n abis mina stingă cum stinge steaua plîpîndă viața menită pentru altă zădîr cînd trupu-mi e ușă de mîndăstire

cărare acoperită de mure sint și-s mai greu decit acest pămînt

Etica suferinței

Urmare din pag. 1

viitor. Și, mai peste tot, îl urmează „sarea pămîntului”, țărani, venie dezmostenită de pămîntul pe care-i vor al lor înainte de a trece în el. Dar Volevodul Vitez nu are timp și nu are daruri pentru țărani care-l plătesc războaiele. De-abia are timp să dea luptele, să-și lege vreo rană, să primească solii unuia sau altele dintre împărățiile care-i rivnesc pămîntul și obidiții pămîntului. „Ce facem cu țărani? În-trebă neobosit Sfîntnicul domnesc. „Cei care au venit după noi, cu rogojini aprinse în cap, de peste munți”. Țărani a căror singură limbă „e văicărîntul”. Și cărora domnitorul le dă o țară. Dar o țară care nu-i vrea, pentru că leșile domnești îi ocoleșc, e o țară abstractă pentru ei. „Spune-mi, hatmane, — întreabă stupefiat Mihai — ce este pentru dînsii ziua de azi? „E... un bănut, doamne, — răspunde sfîntnic — nimic mai mult decit un bănut. Adică mai nimic”.

Dacă evocăm mereu ideea unui fundal uman cu propria-i și marea lui dramă, trebuie să ni-l închipuim, spectacolologic, așa cum îl cuprînde însăși metafora textului: o multime de țărani famelicî desprînși din timpurii viziuni picturale bizantine, plecați în căutarea „păstorului” care să-i slobodă, o multime care poartă pe creștet înălțul și sfînteborul protest de foc al rogojiniilor aprinse: „Ard ca și copacii cu toate crăcile aprinse. Ard de parcă ar fi păduri. Li s-au aprins acum și umerii. Ești împrejmuțit, doamne, cu o cunună de foc...”.

Această căldură de trupuri arzînde de-a lungul a sute de ani ar fi trebuit să ajungă să încălzească și frigul din sine albastru al „păstorilor” de popor. Poate că Mihai ar fi vrut s-o facă? „Sint că-mi face bine căldura... Nu pricep de ce, dar imi face bine” (s.n.). Dar Volevodul Vitez nu are timp decit pentru lupte. Trupul lui e veșnic apărut de orice fel de căldură sau de frigul istoriei de o armură de luptător. Și iarăși, unceori, într-o scurtă clipă de uitare aminte la cele de mai jos, întreabă chinuț: „Hatmane, trebuie să fie destul de amarnic să fii țărăn”. Dar, deși ideea unui armuri sufletesti este o metaforă mentalitatea de feudal, chiar dacă vitez, a lui Mihai e o realitate. Așa cum sade bine personajului tragic, psihologia primului valah e o conținută de lauri pentru țară și de spini pentru popor, de adevăr istoric și eroare socială. „Suferința nu se vindecă decit prin suferință”, de acolo judecata militarului din personal, dar la

și atunci o urăști, o detești, o respingi ca astfel, negînd-o, să te afirmi, să-ți dovedești (te însuși că existi. E forma cea mai cumplită a iluziei!

Cred că trebuie să privim tot ce există bun în procrea noastră cu bunătațe și să luăm tot ceea ce este drept ceea ce este. Înțelegînd lumea și oamenii, aprobînd mesajejele lumii care ne întîmpină de pretutîndeni, e un fel de-a ne apropia mai mult de noi înșine, un fel de-a înțelegi că totul lucrează pentru noi în timp ce și noi lucrăm pentru toate cite sint.

Lumea e făcută în așa fel încît totul să fie în favoarea omului muncitor. Întreaga construcție a universului se întemeiază pe credința în om, pe speranța în om și în conștiința lui ca o sansă unică a materiei universale de a se recunoaște pe sine în sinucurătatea veșnică a ei-neiului uman. Universul a făcut totul pentru noi și ne așteaptă. Numai de lupta cu viermele din noi înșine depînd triumful și veșnicia noastră. (Desigur, decit un optimism eteric și de preferat un scepticism fertil!)

Nimeni nu-l poate împiedica pe om să se realizeze în artă, poate este în sprîlînzul Marelui Muncitor. Familia numeroasă nu-l poate împiedica decit pe un medicor să se realizeze (ca și boala, de altfel). Dacă n-ar fi fost familia (sau boala) ar fi găsit cu siguranță altă justificare a eșecului său. Imi spun: dacă îți iubești femeia, iubirea te va ajuta să te împlinesti desăvîrșit pentru că în iubire totul este posibil, este posibil însuși absolutul și convertirea lui în poezie. Dacă nu-ți iubești femeia sau copilul și nu găsești în familie gura de rai complementară, veți putea crea fără nici o constrîngere interioară dar atunci desăvîrșita libertate a spiritului se poate prăbuși ușor în neburie.

Dar nu se pune problema să fim doar artiști. Putem foarte ușor să fim poezii și să publicăm în fiecare an o carte, pină la sfîrșitul vieții. Asta nu rezolvă nimic. Problema se pune să fim mari poezii! Cit mai mari. Uriași! Aștri! Aici e aici! La aceasta nu se ajunge doar prin iubire sau doar prin beție, sau luciditate, sau extaz, sau neburie, sau jertfă, sau sinucidere, sau dragoste, sau ură, sau credință, ci prin toate acestea la un loc, prin multe altele și încă prin ceva pe deasupra. Foarte important pentru cel ce vrea să fie un mare poet este să ajungă la credința că lumea are nevoie de el, să descopere punctul acela unic de vedere din care lumea se vede incompletă fără el, nedesăvîrșită și amenințată de o mare primejdie dacă el nu va fi ceea ce trebuie să fie dintodeauna.

Ion Tomoiagă, așa cum povestește la cartea sa, și-a petrecut copilăria ca slugă pe la diversi stăpîni, la oi și la vite, de-o parte și de alta a Prispului. A avut atunci prilejul să cunoască Munții Moldovei și al Maramureșului atit de bine în înalta lor comicitate încit nu i-a mai rămas decit să-l cunoască și pe dinăuntru, să la pulsul mineralilor dinăuntru lor. Și atunci a coborît la maturitate ca miner în subteranele minelor de la Baia Bôrșa unde a lucrat pină la pensionare. A făcut experiența înaltului și apoi a adîncului și se pare că doar la bătrînețe, îngemănîndu-le pe amîndouă, a în-drăznit să se apuce de ultima și decisiva sa experiență: aceea a scrisului. Omul acesta, mai înainte de a pune mina pe hirtie, și-a făcut un destin demn de un om care scrie. Cum la bătrînețe, munca scrisului pare o continuare-fierească a muncilor sale din anii copilăriei cu turmele pe munți, a muncilor sale de la maturitate ca scormonitor în adîncuri după metale prețioase. Mina sa obișnuită cu boala de păcurar, apoi cu rocile dure ale întunecimilor subterane se liniștește acum pe hirtia albă însufletindu-se într-o muncă nouă pe care numai frumusețea și sinceritatea cuvîntului său l-o pot răsplăti.

Nu-mi pun nici o clipă întrebarea dacă Ion Tomoiagă Maramureșanu este o valoare estetică. Știu ceva mai simplu și mai durabil decit răspunsul la această întrebare. Un astfel de om, dacă se apucă acum la bătrînețe să scrie cărți pline de versuri și de propria lui viață, are cu siguranță un motiv foarte temeinic s-o facă, poate mult mai adînc decit am putea noi bănuî. E parcă un impuls ce vine omului acestuia simplu din ordinea cea mai intimă a lucrurilor lumii. Iar prin valoarea umană a destinului său exemplar poate fi un reper statornic pentru orice încearcă să-și așeze viața în lumina lucidă și durabilă a cuvîntului!

peste care ninge cu stela de ceoră încit iubirea uită de veră...

și mai stau pe margine de vis cu realitatea în brațe false nimic nu aprinde cerul deschis decit aceste gînduri arse...

Singurătate

Alt răsărit de lună ninge-n singele meu, din numere vara adună pămîntul acestui ateu.

Clopoțte magnetice ard în memoria nopților de vis, pe fața lumii lacrimă-i fard și-ntr-o fîntînă ceru-i închis.

Tristă primăvara singurează pe urmele unui copil străin, bolnav de singurătate-n amiază din vise răsăr fire de pelin.

Sorii negri

ochii mei beau lumina unei stela apuse în Marea Neagră

iată lacrimile pe obrazul zilei cum curg din cenușa unui vulcan în valea magnetică a durerii

o gură de piatră invocă uitarea cînd printre cuvinte încă putrezesc miresme de tei din vara promisă tu care-ai îmbrăcat cerul iubirii

ca pe o esarfă albastră peste umerii de bronz al negației numai tu pierdută poți înțelegi dacă tinerețea mai are vreun sens în această algebră de sentimente cînd orice faptă e-un pas spre moarte și orice sîrut e o rază răsîrîntă în oglînda unui spațiu secat de speranțe... virtutea ridică brațele spre sorii negri și noaptea inconjoră gîndurile mele cu alte apusuri de stela...

Numai albinele

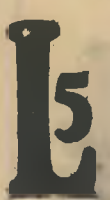
numai albinele mai visau în această limbă universală acolo obsesia geometriei concrete zidea hexagoane de gală

pietre albe și pietre negre pereți de antonimuri roditoare leagănă singurătatea unui poet cum marea munții de sare

în baza doi viața se răsfață ca o mireasă în hora burcuiel cînd regina nopți spre cuvinte deschide fereastra veșniciei

timpul renaștin din uitare și-n cîmpuri logice zborul acestor roiri abstracte de numere poartă pe aripi visul și dorul...

numai albinele mai lucrau în această limbă universală acolo obsesia geometriei concrete zidea hexagoane de gală...

a „prozei scurte“ românești (XXII)

Se constată lesne că cea dintâi aventură... a onorifică a lui Ioan Vestimie-mortul... înțepănându-se în realitate, am zice...

dollea episod, din unghi fantastic, impresionează prin complexitatea fenomenului de înțepănându-se a realului cu realul; am zice...

Se sugerează, astfel, că dialogul are loc între stregoiul lui Vestimie și stregoiul copiilor morți înainte de a fi toțezat.

capitol, neterminat, face loc unor întâmplări ce se petrec în timpul zilei. Ele cuprind un vis anticipativ al propriilor înmormântări...

Nicolae Ciobanu

Elegia dezumanizării

Urmare din pag. 1 cum ziceam, din câteva fulgere iscate din senin, pe aparențele bine cunoscute, ceva neomenos începe să se pună în mișcare...

poeziei, deschizătorul de limă silanță în întinșul preistoriei. Să mai citim încodată: „De-așteptarea nopții ad plouând, / Ad materia plingând // — Sint singur, și mă duce-un gând / Spre locurile lacustre...”

P e Anghel Dumbrăveanu l-am cunoscut demult, demult, într-un timp depărtat primăvara, în vremea anului curent...

În urma mutațiilor deseori violente pe care le-a suferit gândirea artistică a secolului XX, în urma altor demoiări, demitizări, demistificări succesive și substituirii...

Autonomia sa opune neorii rostirea, poetul într-o dublă stare conflictuală: „Sfîșiate-ntre ele, cuvintele / Silite să se urască, în timp ce / Oglindă neprimitoare le ține / Le aruncă din nou în cerul înnoțit...”

Sultana Craia

REMEMORĂRI Psihologică

mă caută un conștient venit în Capitală după cumpărături. Ce cumpără din Capitală nu-mi spune. Imi spune în schimb...

La aniversarea unei prietenii

poposind în Valea Trandafirilor, pe Nisipurile de aur, întimplându-se de fratele Adam, însoțit de Nihițuza, am străbătut cu armonica melodioasă nebuna țărâmurile Serbiei, adăpându-ne din fîntinile ei bogate în omenie, manastirică și versuri nepereche.

o bucață de brînză mai ouă pasărea în munișii carpați un ardel și-o ceapă mai soace ciutara... în strimtoarea blestemată a zilei imi amintesc cum alergam după soare cu cercul...

Mircea Micu

masa e-nlînată pe fluvii și nu ne vedem între noi... ce bine-ar fi cugețat anul dacă ne-am mai putea întâlni chiar așa la un secol o dată

Călătoriile noastre — din păcate, fără prietenii învoați! — continuă aproape săptămînal, cînd Anghel descinde în cetatea de scaun a Ilteratului, la ale cărei treburi urgente pune și el umărul.

Petre Stoica

VIATA CĂRȚILOR NOI GENERAȚII, NOI OPTIUNI

Vămile cuvîntului

În urma mutațiilor deseori violente pe care le-a suferit gândirea artistică a secolului XX, în urma altor demoiări, demitizări, demistificări succesive și substituirii...

deține oarecum generale care întretine starea de criză a verbului. Degradarea cuvîntului nu este la Constanța Buzea efectul unei iberării dirijate de constanța și polemică, ci un fenomen care nu poate fi controlat, opus aspirației estetice izbăvitoare...

Sultana Craia

incep pentru Daria”, al doilea roman al lui Dan-Ion Vlad, este un roman în care multe planuri subiective și problematice micro-romanului de debut Poze de dragoste (1975). Se reiau de-aici destinele...

REMEMORĂRI Psihologică

mă caută un conștient venit în Capitală după cumpărături. Ce cumpără din Capitală nu-mi spune. Imi spune în schimb...

lul. Vrea să vadă Jurnalul. Soția mea îi propune să facă un dus. „Nu-i musai că m-am spălat cînd am plecat...”

Privită din alt unghi, structura romanului se constituie prin intersectarea mai multor planuri narrative. Pe fondul coliziunilor din sinul comunității intelectuale a orășului se derulează alternativ istoria cituira cuplului erotic: unul între arhitectul Dinu și colega sa Daria, altul între Ion Cristian Verouiu detasat la cursuri de specializare în capitală și Monica, în fine, al treilea între autorul unui jurnal intim (intercalat între capitolele de poveste) și Daria, Verouiu, toate personajele, îndeosebi cele principale, sint purtătoare, într-o măsură sau alta, ale mesajului auctorial și, despre fiecare din ele, scriitorul poate declara ca Flaubert: Ion Cristian sau Dinu sau autorul Jurnalului sunt „morți”.

Nicolae Ciobanu

Mircea Micu

Marian Vasile

ateier literara posta redactiei

I. SOARE : Nu e rău, pentru început (mai ales în „Imposibila întoarcere” și „Steauna Sirius”), condeiul e viu, cursiv, cu oarecari însuși narative. Dar obiceiul de a imprumuta titluri și nume proprii de notorietate („Imposibila întoarcere”, „Steauna”) nu e tocmai laudabil...

FLORIAN IOANA : Tot ce ne-ai trimis până acum se află în zona versificării delirante, „în dodii”, dar nu e vorba de poezia (și care, deci, nu fac necesar și posibil, cel puțin deocamdată, întrevederi, discuții, etc.). Ar fi să pierdere de vreme să prelungești, în același mod, preocuparea dv. pentru literatură.

D.E.R. : „Creșterea și descreșterea”.

ADRIAN RETEZAN : Una din file (cu „Invocație naturală”, „Inveria cotidiană”, etc.) curpene, probabil, încercări mai vechi, în general mai slabe, convenționale, cu ecouri școlare. Cealaltă, (cu „Păianjenii contemporani”, etc.) marchează un progres cert (chiar dacă nu încă decisiv) și deschide unele perspective. Vom vedea.

V. MILESCU : „Ca mine”, „E albă zarea”, pagini mai limpezi, mai cristalizate. Celelalte, încă turburi, insuficient decantate, insuficient finisate.

C. IONESCU : Lucruri de înțelegere și de serie. Mai bine, în „Și ce păcat”, „Elegie”.

N. NEGULESCU : Pagini mijlocii, fără vreun accent personal. Ceva mai răsunătoare, oarecum, „Poemul nopții”.

EUGEN BLAJ : Ne pare rău, dar nu vă putem spune lucruri noi. Paginile dv., îngrîșite, cuminti, bine intenționate, rămân lipsite de vlagă, de nerv liric, în marginea convenției și banalității.

SUFIX : Mai grave, mai amare, într-o haină metaforică mai sobră, mai simplă (ceea ce nu e rău), dar parcă și mai uscate, aglomerate, imbecite, în pierdere de vreme, necesităd precă de să transfigureze liric, să ridice în planul semnificației majore, al simbolului, multimea (exagerată, oricum) de amănute meschine de inventar prozic. Greu de menționat vreuna dintre pagini — toate au cam același procentaj de bun și de rău (mai ales). E sigur, însă, că deretate cu o perle aspră, care să înlăture prisosul parazit, să usureze și să limpezască, potențind substanța poetică, ar avea, toate, numai de câștigat.

MARIOARA SIVU : Încă nu se văd semnele vocației; e și prea de vreme, de altfel. Deocamdată, trebuie să puneți accentul principal pe acumularea (școală, lectură) și să pierdeți mai puțin timp cu compunerile proprii.

LAURA MARA : Citeva pagini bune : „Declarație”, „Poze de dragoste”, „Poetul”.

C. VALAR : Antecedentele se confirmă unei destul de bine : „Timpul”, „La marginea orasului”, „Frământat”, „Aveți grijă”, „Fapt divers”, „Trăim spunem”.

NEAGU DRAGHICI : Pare să fie un progres, în versuri („Nu poate deosebi”, „Cit un fluture polen”, „Zeul civilizației”, „Tea-

mă”, „Scurt discurs”). Proza e modestă, anodină, iar noua semnătură destul de neinspirată.

ETK 38 : Destul de puține lucruri demne de atenție : „Siammeze”, „Metamorfoze”, „Sub”.

E.CHELARU : Se merge spre manierism, spre un gherghet metaforic minor, stereotip, fără aripi și aderență, fără substanță. Ceva (destul de puțin), în „Dor amar”, „Copie după dor”.

Marla Ucin, Maria Botez, I. Titar (scrisoare, indescifrabilă), **Dumitru Eliens, Geo Anton, Daniel Praltea-Blaia, Ionel Bălan** : Nimic nou ! **Simon Tomoiaș, Ioan Rain, Ana M. Fazez, Cramare, Gavril Băle, C.C. Constantin, Victoria Ghinea, B. Diana, Gabriel Caloi, Ion Vlăscă, N. Panaliescu, Paula Văduva, M. Mihailuc, Salomir Nemirescu, I. Naun**, (mai bine, în „Soarta asta de aștri”), **Vasile Neagu, Marinell Dan Căpraru, Mihai Moșilă, Gheorghe Calbău, Gabriela Copu** (ceva, în „Legământ albastru”), „Venisem pentru flori”, „Cer de toamnă”, **Ionel Suvergel, Sorin Doljier, Ianek Brăinescu, D. Luncau** (ceva, în „Cărare nesupunerii”), **Dănuț Theodoru, Alex. Dumitrescu** (ceva, în „Intrebări”, „Culori”) : Încercări de nivel modest.

MANUSCRISURILE NEISCALITE : „Astăzi”, „Mi-e dor”, „După ploaie”, etc. ; „Tipă”, „Jazband”, „10-alb-negru”, etc. (texte indescifrabile) ; „Paița mea de pale”, „Lebăda”, „Cealaltă mină”, etc.

Geo Dumitrescu
N.R. Manuscrisele nu se înalpoază.

Sisif miop

Sisif este-un mârșupiu uriaș în care tot intrăm după semnificații.

Facem gimnastică urcând muntele: batele înainte, brațele sus, picioarele la înălțimea umerilor, cuvintele la înălțimea simbolului, unu, doi-trei, patru, 1, 2, 3, 4 și așa mai departe...

Pentru-un Sisif miop novator
nu-i decit sinul unei fecioare privit printr-o lentilă.

ION DRAGOȘ

Crochiu marin

Soarele și-a umplut burdihanul cu apă și cade în mare — peștii îl rontăie oasele (luna se intrupează din închipuirile valurilor)

boturi de bărci mureșcă întunecarea apei gesturi reținute de pescari mingieie spinarea mării —

dimețea stau ca moarte cu burta boltită în nisipul mîncat de scoici bărcile pescarii atîrnă tîbăciți în plasele lor

IOAN MATVE

Podul cu jucării

În izdi și culere ascunse nu perle și giuveruri orbitoare, ci jivinele unor amintiri flămînde ce ne vor pîndi, lipindu-și boturile umede de geamuri, aburindu-le, ca să nu ne vadă și să nu ne audă nimeni cînd măsurăm încercarea, cu poși mari, apăsați, Dăspunor neastăz podul cu jucării luate, cafele și lăzile deschise, iar dăspunor țestoasa oca bătrînă (care ne suportă cu toate ambițiile și meschinăria noastră) dînd din cap îngăduitoare, cînd noi măsurăm încercarea, cu poși mari, apăsați, și cu urletul amputat.

NICULAE ALEXANDRU VEST

Memorie

Nu pot să subliniez mingiierile tale, așa cum subliniez în cărți pasaje Uituca epidemid este un farm pe care-l șterg valurile citora ore Nici sărutul tău nu-l pot reține ca pe-un vers mai mult de-a-dimineată.

CRISTALIA STOIA

Desene de Simona Pop-Bărbulescu

Mai spune-mi

Mai spune-mi, mai spune-mi mîntînd (și ce dacă!) privindu-mă-n ochi, că-s copil prin fără de marginea joacă; mai spune-mi că zimbelul știu-l, că încă nu-i gînd să mă-nscrispe, că-i voră, că plouă că flurele vin cu cupele pline să-mi urce pe prispă; mai spune-mi că-i soare pe măguri, mai spune-mi că-i soare mai prin ciresi, că simt al naibii de tineri, că simt al naibii de deși; mai spune-mi, mai spune-mi mîntînd (și ce dacă!) de susurul apelor vii la care ajung doar poezii și beau să rămîni copii; mai spune-mi, mi-e dragă minciuna și morții i-o vind pe o mîierță de grîu și, pînă mi-l macină hida, nebuna, mă lasă, copil, să mă zbangui pe riu!

ION GRUNZ

Grija pentru anul viitor

Cobora fum într-un horn; eu am crezut că se-adună norii și se scurg fără să plouă și-am plecat pe cîmp să-mi sădesc urmele pentru anul viitor. Timpul m-a prins descălțat și m-a adăncit curățat în pămînt. Dacă va trece pe-aici și-un cîrd de cior și nu m-ar bate alte cărări în primăvară. Voi fi numai flori.

LINDA RENU

Anotimp

întru în toamnă
ca în sacul de dormit al norilor
și lasă să mă lăcuiescă
zborul spre sud al cocorilor

dacă trăgînd fermoarul zilei
mă acopere ultima frunză
ofilirea va fi un albi
o moarte ascunsă

MARIUS DUMITRESCU

Vacanță

lorbă, soare, aer curat și spațiu,
cîteva zăne bune, cocoritoare,
imi scaldă sufletu-n lumină,
recit versuri, mi-amintesc de Horațiu...

Umblu pe cîmpuri, prin păduri fermecate,
fără să mă împiedice neguri și restriții,
cu cerul ca o rană în spațiu
într-un album cu poze de artiști
celebri ca un război sau cutremur
cărei-a distrus oameni și cetăți.
Dar lumea nu e tristă și-a răfăcut
uitind, ca-n alina și-n alina dăci.

Cînd osteneșc mă culc în lan de grîu,
ca într-o cameră cu zid de zări flouide
și-n starea moale, de somnie,
un gînd m-adună, altul mă dîvîde,

Pînă adorm și lumea încetează
să mă existe ca o cîntec stîns
și astfel mă fac stăpîn pe vecinie
devin puternic și de neînving.

EMIL GAVRILIU

Fragmentarium

Urmare din pag. 1

indeobște, ci, cum suna un filosof, și cel mai mare pedegar al neamului.

2. Să lămurim, fie și sumar, afirmația cu care începe articolul nostru. Iată, așadar, ce avem pînă astăzi publicat din opera lui Eminescu. Întîi de toate trebuie să spunem că opera lui Eminescu (sau volumul) se compune din două părți: una este cea care conține poezia și cea care conține proza. În ceea ce privește poezia, trebuie să spunem că aceasta este compusă din două volume: unul conține poezia scrisă de către Aurelia Rusu. (Și în acest domeniu au mai fost inițiate de contribuțiile critice, ale lui Iuliu Dragomirescu pînă la acelea științifice ale lui Marin Bucur). Din Publicistica eminesciană avem, în afară de război, edițiile lui I. Crețu și D. Murarșu. Iar acum în urmă volumul nouă din seria academică (sub înzestrarea aceluiași Petru Creția) și care conține ziaristica poetului pînă la 1877. O adevărată revelație, cum s-a subliniat. Tot în cadrul acestui sector au mai apărut diverse studii, logii, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Editura „România” în colaboră cu Editura „Grafia”, cea mai masivă fiind a Aureliei Rusu, Articole și traduceri, vol. I. Dintre Traducerile făcute de Eminescu s-au publicat pe lângă cele din teatru deja pomenite, Arta reprezentării dramatice de R. Botez și Critica rațională pure de Kant, editată de C. Noica și Al. Surdu. Corepondența (după estimările pe care le-am făcut, citeva sute bune de scrisori) din fost publicat, incomplet, prin diferite și multe perioade (vezi și Bibliografia Mihai Eminescu vol. I) și mai cu seamă în seria de Documente scoase de Edit

AL XVI-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE ISTORIE A ȘTIINȚEI

Mesajul științei și al păcii

Este de la sine înțeles că participarea la o manifestare științifică de amploare...

PROF. DR. RUDOLF SCHMITZ, director al Institutului de istorie a farmaciei...

Mi-am dat seama că acest prilej că tinăra generație se afirmă cu putere...

MIHAIL IGOV, cercetător la Institutul de filozofie al Academiei bulgare...

REPERE

«Cînd zeii ne binecuvîntau»

Cunoscut la noi cu pseudonimul de "Invoacarea la Mitene" (1975), prozatorul elin Evangelos Averof...

vor trece prin crize morale acute, de natură existențială și de natură erotică...

Sultana Craia

Continuare în pag. a 7-a

DN LIRICA BULGARĂ

SLAV HR. KARASLAVOV Băiatul

Cînd se mai naște un băiat, nu-și stăvilii vinul să-l oprească...

ori dincolo de-a muntilor spinare zorii-i primeau cu dulcele lor sunet?

Cătuș năduci, o lume căutau pe undeva în tîmnițe un lumă umbrat?

Chiari muntele — cum stîncele cîntau — părea-n aceste glasuri adunat

MILAN ANGHELOV Lingă rădăcină

Copacii mei și-au azvîrlit veșmintul și plîng sub ploii, sub vînturi s-au curbat...

Se nase și putrezesc în rădăcină, nu știu tîrșul omului nerod...

In românește de Valentin Deșliu

NIKOLAI ZIDAROV Trecut

Istoria — șir de isprăvi terminate prin moarte — trăiește în amfore...

Precum o mamă ascunde la sin o dragotie, tot astfel ascunde istoria în pămînt crăpînd de piatră.

Încă mai țipă cavaliul prin somn nostru și durerea lui mîrșună...

Tu care prefaci zilele și pietrele în flori, legendă — în stele, și culoare...

In românește de Mihail Magiari

EVTIM EVTIMOV Culmi

Pe culmi bălăta clopotelor gravă, Eu urmăream al gîndurilor ropot...

Sub stîrșăniș de cori păreau să sune, În zări trecuți mari clopotele-n zbor...

Riuri chemau sau stele călătoare? Tăcerea verde o spîrgeau cu tunet,

mai înalte. Congresul oferă prilejul unui bilanț științific...

DR. ALECSANDR ILICI VOLODARSKII de la Institutul de istorie a științei și tehnicii al Academiei de științe din Moscova...

În încheiere aș dori tinerilor scriitori români mai succes în activitatea lor...

Interviuri realizate de Marius Alexianu și Nicolae Georgescu

Poezie coreeană clasică

POET ANONIM De ce atuncea fetelor...

Vopsită cumva ciocara cu negru lac să fie? — Cîbăta, la bătrînieți cu fire sură?

Hei, cucule...

Hei, cucule, tu cuculeană fată! De ce strigi iar pe muntii-nalți și reci?

Cînd soarele spre seară...

Cînd soarele spre seară către apus coborîra, cerul și apa au culoarea părului de cerbi...

SONG SAM MIN Ca un trăsnet, glasul...

Ca un trăsnet glasul — asta-ți era firea — tunet blînd și-ți firea, cînd îți văd privirea...

SONG SUN Tot ce văzut-am...

Tot ce văzut-am uitat-am de îndată, la tot ce-am auzit, inima n-a fost trează...

PAK SON SU Departe trăiește fata-mi dragă

Departe trăiește fata-mi dragă, în locul pe care-n dulce vis ai vrea să-l văd acum...

RI WON IK Plopii de-ar plînge...

Plopii de-ar plînge și salcia de-ar ține-o-ntr-un geniu...

RI WON IK Plopii de-ar plînge...

Plopii de-ar plînge și salcia de-ar ține-o-ntr-un geniu...

RI WON IK Plopii de-ar plînge...

RI WON IK Plopii de-ar plînge...

BENJAMIN FUNDOIANU LA AUSCHWITZ (III)

„Si noaptea mă trezesc urlînd fără cuvinte...”

traduc ad literam din volumul „Lăgărul de concentrare Auschwitz-Birkenau”...

În lăgărul de concentrare avea dreptul să trăiască numai detinutul în stare să muncească...

Selecțiile se făceau de asemenea în blocurile de locuit din toate secțiile și toate filialele lăgăruului...

Am transcris acest lung citat pentru a sugera fără comentarii atmosfera în care s-a putut desfășura selecția din 2 octombrie 1944...

SPORT Să văruim și să tragem brîne

Crengile nucului, în septembrie, colporteză zvonuri și mă avertizează: cine bea apă vie din bostan decorați...

Dar să nu ne luăm la harță. Avem nevoie de vreme frumoasă. Mecul cu Ungaria trebuie să ne adune pe toți sub umbrarul tunde...

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteletă, Mihail Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Științei Nr. 1, tel. 17 32 09

ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96

ARONAMENȚELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la:

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘTIINȚII”